

БРОЙ 2/2005

ISSN 1312-4730

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

СТРУКТУРИРАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО	4
РЕДОВЕН ДОКЛАД ЗА НАПРЕДЪКА НА БЪЛГАРИЯ В ПРОЦЕСА НА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ 2004 ГОДИНА - ГЛАВА 17 "НАУКА И ИЗСЛЕДВАНИЯ"	4
МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ И СТРУКТУРА НА СИСТЕМИТЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА	5
РЕДОВЕН ДОКЛАД ЗА НАПРЕДЪКА НА БЪЛГАРИЯ В ПРОЦЕСА НА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ 2004 ГОДИНА - ГЛАВА 18 "ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ"	5
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В СЛОВЕНИЯ	7
СПОНСОРИРАНЕ НА УЧИЛИЩАТА В ГЕРМАНИЯ – ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРОБЛЕМИ	9
ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ И ИНСТРУМЕНТИ, ПРИЛОЖИМИ В ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА	16
ОСНОВНИ ВЪПРОСИ НА ПОЛИТИКАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО В ЕВРОПА СЛЕД 2005 ГОДИНА	16
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧНАТА ПОЛИТИКА И ИНОВАЦИИТЕ В СТРАНАТА И ЧУЖБИНА	19
ДАНЪЧНАТА РЕФОРМА В ГЕРМАНИЯ В ПОМОЩ НА РАСТЕЖА И ЗАЕТОСТТА	19
НАУЧНАТА И ТЕХНОЛОГИЧНАТА ПОЛИТИКА НА УНГАРИЯ - ТЕНДЕНЦИИ НА РАЗВИТИЕ, ПЕРСПЕКТИВИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ПРОМЕНИ	21
ОСНОВНА РАМКА НА НАУЧНАТА, ТЕХНОЛОГИЧНАТА И ИНОВАЦИОННАТА ПОЛИТИКА НА ДАНИЯ	26
НОВИ ПЪТИЩА ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ. "ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИЯТ ДИАЛОГ FUTUR" – ОПИТ ЗА СПОДЕЛЕНИ ПОЛИТИЧЕСКИ КОНСУЛТАЦИИ	30

НАУКА И ИНДУСТРИЯ	33
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА “ЕВРОПЕЙСКАТА ХАРТА ЗА МАЛКИЯ БИЗНЕС”	33
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ БИЗНЕСА И ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	36
ПОДПОМАГАНЕ НА ИНОВАЦИИТЕ И НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В МСП В ГЕРМАНИЯ	40
СТРАТЕГИИ И ПРОГРАМИ ЗА КВАЛИФИКАЦИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ	44
СЕДЕМ ТЕЗИ КЪМ ТЕМАТА "ОБУЧЕНИЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ"	44
ЦИФРИ И ФАКТИ	47
СРАВНИТЕЛНИ ДАННИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ВИСОКИТЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИНОВАЦИИТЕ В СВЕТА	47
НОВА ИНИЦИАТИВА НА ЕС ЩЕ ПОПУЛЯРИЗИРА ИНТЕРЕСА КЪМ ДЕЙНОСТТА НА НАУЧНИТЕ РАБОТНИЦИ	47
ФЛОРЕНЦИЯ: ТРИ СТРАНИ СЕ ПРИСЪЕДИНЯВАТ КЪМ ЕВРОПЕЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТСКИ ИНСТИТУТ	48
КРАЧКА НАПРЕД ЗА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ	48
АБИТУРИЕНТИ С ДИПЛОМИ, ПОЗВОЛЯВАЩИ КАНДИДАТСТВАНЕ ВЪВ ВИСШИ УЧИЛИЩА, В ПРОЦЕНТ ОТ ВЪЗРАСТОВАТА ГРУПА НА 18-20-ГОДИШНИТЕ	49
КОЙ ИЗДЪРЖА СТУДЕНТИТЕ В ГЕРМАНИЯ?	49
БРУТНИ ВЪТРЕШНИ РАЗХОДИ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ НА ГЕРМАНИЯ ПРЕЗ 2003 ГОДИНА СПОРЕД ИЗТОЧНИКА НА ФИНАНСИРАНЕ	50
НОВА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА ЗА НАУЧНО ОБУЧЕНИЕ	50
РЕДОВНИ ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ ОТ 10-ТЕ НАЙ-ПРЕДСТАВЕНИ В АВСТРИЯ СТРАНИ В СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ВИСШИ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ ПРЕЗ ЗИМНИЯ СЕМЕСТЪР 2003 ГОДИНА	51
РАЗХОДИ НА ФЕДЕРАЛНОТО МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ГЕРМАНИЯ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 1991-2005 ГОДИНА	52
СЪВМЕСТНО СТИМУЛИРАНЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ ОТ ФЕДЕРАЦИЯТА И ПРОВИНЦИИТЕ В ГЕРМАНИЯ ПРЕЗ 2004 ГОДИНА (планирани стойности)	53
БРУТНИ ВЪТРЕШНИ РАЗХОДИ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ НА ГЕРМАНИЯ ПО СЕКТОРИ ЗА ПЕРИОДА 1991-2003 ГОДИНА	53
ПРОЯВИ, ПРЕДСТОЯЩИ СЪБИТИЯ	54

**Бюлетин INFOСвят се изготвя по материали от реномирани чуждестранни и български
източници**

Редакционен съвет:

**Ваня Грашкина, Олга Рачева,
Валя Славчева, Иванка Джапунова
Юлия Дичева, Янка Панова
Костадин Тонев, Милен Ангелов**

**Адрес: бул. "Д-р Г. М. Димитров" № 52 А
1125 София**

тел.: 817 38 55

е-mail: requests@nacid-bg.net

Редактор: Таня Димитрова

**Стилов редактор и коректор:
Нели Колева**

СТРУКТУРИРАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО

РЕДОВЕН ДОКЛАД ЗА НАПРЕДЪКА НА БЪЛГАРИЯ В ПРОЦЕСА НА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ 2004 ГОДИНА - ГЛАВА 17 "НАУКА И ИЗСЛЕДВАНИЯ"

Настоящият доклад на Европейската комисия (ЕК) отчита напредъка на България, постигнат след Редовния доклад от 2003 г., като разглежда дали планираните реформи са изпълнени и оценява новите инициативи. Освен това той дава обща оценка за цялостното състояние на всеки един от разглежданите аспекти, като очертава за всеки един от тях основните стъпки, които остава да бъдат предприети от България при подготовката ѝ за присъединяване към Европейския съюз (ЕС). След публикуването на доклада в края на 2004 г. българската страна е направила редица промени в подкрепа на препоръките на ЕК, които са посочени по-долу като забележки под черта.

Глава 17 "Наука и изследвания"

Поради специфичността на законодателството на ЕС (*acquis*) в областта на науката и изследванията, не е необходимо то да бъде пренесено в националното законодателство. Възможностите за неговото прилагане не са свързани с изпълнението и въвеждането му, а с наличието на необходимите условия за ефективно участие в дейността на рамковите програми на ЕС. За успешното прилагане на европейското законодателство в тази област и резултатното присъединяване към рамковите програми, България трябва да създаде необходимия потенциал в областта на изследванията и технологичното развитие, в това число и увеличаване на персонала, свързан с дейностите по рамковите програми.

Напредък, постигнат след последния Редовен доклад

След последния Редовен доклад е постигнат известен напредък в тази област. По време на отчетния период България продължава да е асоцииран член на Шестата рамкова програма (БРП) на ЕС за изследвания и технологично развитие и на Шестата рамкова програма на "Евратом".

През октомври 2003 г. е приет Закон за насърчаване на научните изследвания, с който се определят целите на научните изследвания и методите за подбор и финансиране на научноизследователските дейности. Законът определя основните функции на Националния съвет "Научни изследвания", предвижда създаването

на фонд за научни изследвания и разработване на Национална стратегия за научни изследвания. За научните дейности са въведени определени ограничени непреки форми на финансово и данъчно облекчение, например чрез приемането на законодателство, свързано с обществените поръчки. Към Министерството на образованието и науката е създадена нова дирекция "Научни изследвания и проекти"¹. Нейната задача е да предлага нормативни актове в тази област, да координира националните проекти за научни изследвания и технологично развитие, да анализира разпределението на субсидиите от държавния бюджет за изследвания и да насърчава участието в научни проекти. Приетото през май 2004 г. законодателство изяснява факта, че Националният съвет "Научни изследвания", състоящ се от министъра на образованието и науката и от 19 членове от съответните министерства, висши учебни заведения и организации на работодатели, следва да подпомага Министерството на образованието и науката при прилагането на политиката в областта на науката и изследванията.

През август 2004 г. е приета иновационна стратегия, имаща за цел да повиши конкурентноспособността на българската индустрия. Тя предвижда стимулиране на изследванията и технологичното развитие в предприятията и насърчаване на приложните изследвания.

Обща оценка

Рамката за сътрудничество в областта на науката и технологиите (включително националните контактни лица) продължава да е добре установена. Продължава участието на български представители като наблюдатели в заседанията на програмния комитет на БРП на ЕС. Понастоящем 15 български партньорски институции сътрудничат с 13 научноизследователски мрежи в Съвместния изследователски център на Европейската комисия.

Цялостна стратегия за научни изследвания и технологично развитие все още липсва², въпреки че е извършен анализ за такава стратегия.

¹ Дирекция "Научни изследвания"

² Стратегията е приета през май 2005 г. на заседание на Министерски съвет

Предвиденият фонд "Научни изследвания" все още не е създаден. За да се постигнат целите на Закона за насърчаване на научните изследвания, следва да се приемат допълнителни законови актове.

За да се осигури успешното присъединяване на България към съответните рамкови програми, както и ефективното ѝ участие в Европейското изследователско пространство, свързаните с научните изследвания административен капацитет и инфраструктура трябва да бъдат подсилени. Както държавните разходи, така и разходите на бизнеса за изследвания са все още относително ниски и е необходимо да се увеличат, за да достигнат целевите три процента от брутният вътрешен продукт (БВП) до 2010 г., определени от Европейския съвет в Барселона. Освен това връзките между научните институти, промишлеността и малките и средните предприятия следва да се засилят и да бъде насърчено развитието на изследователската инфраструктура и свързания с нея административен капацитет.

Заклучение

В Становището си от 1997 г. Комисията заключава, че за да достигнат научните изследвания

и технологичното развитие в България до ефективно и конкурентно европейско ниво, трябва да се положат по-големи усилия. Въпреки това тя допълва, че не се очаква възникването на големи проблеми в тази област в перспективата на присъединяването.

След Становището България отбелязва постоянен напредък и е засилила сътрудничеството си с ЕС в тази област.

Преговорите по тази глава са временно приключени. България не е поискала преходен период в тази област и като цяло спазва поетите в преговорите по присъединяване ангажименти и изисквания по тази глава.

За да приключи подготовката за пълноправно членство, усилията на България сега трябва да се насочат върху разработването на цялостна стратегия за научните изследвания и технологичното развитие и да се засилят допълнително административният капацитет и инфраструктурата, които са свързани с тези дейности.

Източник:

http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2004/pdf/rr_bg_2004_en.pdf

М. Стоянова

МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ И СТРУКТУРА НА СИСТЕМИТЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

РЕДОВЕН ДОКЛАД ЗА НАПРЕДЪКА НА БЪЛГАРИЯ В ПРОЦЕСА НА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ 2004 ГОДИНА - ГЛАВА 18 "ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ"

Образованието, обучението и младежта са главен приоритет на държавите членки. Договорът за ЕС предвижда, че Общността ще допринесе за развитието на качествено образование и ще осъществява политика за професионално обучение, която да подпомага и допълва действията на държавите членки. Законодателството на ЕС обхваща: Директива за образованието на децата на работници мигранти и програми за действие и препоръки. Държавите членки следва да имат необходимия капацитет за прилагане на законодателството, за да участват пълноценно в програмите на Общността, свързани с тази глава ("Леонардо да Винчи", "Сократ" и "Младеж").

Напредък, постигнат след последния Редовен доклад

Известен напредък е постигнат след последния Редовен доклад. България продължава да участва във второто поколение на съответните програми на Общността - "Леонардо да Винчи", "Сократ" и "Младеж".

С цел да се улесни прилагането на Директивата за образованието на децата на работници мигранти, в 28-те регионални инспектората по образованието е разпространена подробна информация и са определени лица за контакт.

Известен напредък е отбелязан в реформата на системата за образование и обучение. Приети са законодателни актове, свързани с условията за провеждане на зрелостни изпити и за подкрепата на таланти деца. Продължава реформата на професионалното образование и системата за обучение с цел по-добре да се отговори на пазарно ориентираната икономика: през януари 2004 г. е приет актуализиран списък на професиите. Процесът на създаване на Държавни образователни изисквания (стандарт) за придобиване на професионална квалификация е продължил до юли 2004 г., като Министерството на образованието и науката (МОН) е одобрило 36 стандарта. Целта на тези стандарти е да се осигури прозрачност и сравнимост на квалификациите със съответните европейски стандарти.

През май 2004 г. в МОН е създадена нова структурна единица, чиято цел е да осигури връзката между официалната система за професионално образование и продължаващото обучение. Персоналът на Националната агенция за професионално образование и обучение е увеличен на 24 души. Изготвена е наредба относно практическото обучение (в сътрудничество с работодателите), а с цел развиването на обучението на възрастните, в МОН е създаден нов отдел по въпросите на продължаващото обучение, който работи от края на 2003 г.

С цел оптимизиране на училищната мрежа са предприети известни стъпки, въпреки че ясни показатели относно крайния резултат липсват.

Промените в Закона за висшето образование имат за цел да въведат въпроси, свързани с Болонския процес, включително и Европейската система за трансфер на кредити, и да предвидят мерки за засилване на ефективността на Националната агенция за оценяване и акредитация.

Обща оценка

Участието в съответните програми на Общността е задоволително и са предприети мерки за разрешаване на отдавнашния проблем, свързан с недостатъчната подкрепа на агенциите, отговарящи за програмите “Сократ” и “Леонардо да Винчи” от страна на националните власти и за подобряване на управленския капацитет на трите програми.

Българското законодателство е приведено в съответствие с Директивата за образованието на децата на работниците мигранти. Инвестициите в образованието, измерени като дял от БВП, както и като разход на предприятията за продължаващо професионално обучение, са все още по-ниски от средните за ЕС. Финансирането на професионалното образование и обучение е увеличено, но все още се счита за ниско, предвид нуждите от модернизация. С цел да се реализират още по-добре реформите в професионалното образование и обучение, в съответствие с икономическите нужди, е необходимо засилено сътрудничество между различните системи за обучение в отделните министерства. Различните министерства и агенции се опитват да намерят мястото си при прилагането на системата за обучение през целия живот, като цялостната стратегия за обучение през целия живот и продължаващо профе-

сионално обучение следва да бъде завършена в сътрудничество със социалните партньори. Подобряването на достъпа до продължаващо професионално обучение и повишаването на нивото на уменията на работната сила трябва да се считат за основен приоритет.

Сътрудничеството между училищата и предприятията трябва да се подобри, а същевременно в системата за обучение на учители е необходимо да се проведат реформи в контекста на новите стандарти за начално професионално образование и обучение.

Като се има предвид, че ежегодно се одобряват приблизително 40 стандарта за обучение за всички професии, процесът на разработването им ще продължи до 2006 или 2007 г.

Българската система за професионално образование и обучение продължава да е централизирана. Първоначалното професионално образование и обучение се финансира от държавата с някои малки изключения, при които финансирането се осигурява от общините.

Делът на хората с висше образование на възраст между 25 и 64 години е равен на средния за Европейския съюз.

Заклучение

В Становището си от 1997 г. Комисията заключава, че в перспективата на присъединяването не се очакват големи проблеми в тези области.

След Становището България е осъществила устойчив напредък, включително и по отношение на участието си в съответните програми на Общността. Като цяло законодателството е приведено в съответствие с постиженията на правото на ЕС в тази област и е налице административен капацитет.

Преговорите по тази глава са приключени. България не е поискала преходен период и като цяло спазва поетите в преговорите по присъединяване ангажменти и изисквания в тази област.

За да приключи подготовката за пълноправно членство, усилията на България сега трябва да бъдат насочени върху развитието на административния капацитет в тази област.

Източник:

http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2004/pdf/rr_bg_2004_en.pdf

М. Стоянова

ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В СЛОВЕНИЯ

Според доклад на Европейската комисия (ЕК), изготвен преди приемането на Словения в Европейския съюз (ЕС) през 2004 г. за проведените реформи в областта на общото и професионалното образование, Словения е постигнала значителен напредък, като активно участва в програмите “Сократ” и “Леонардо да Винчи” от второ поколение, както и в по-новите програми за млади хора.

За да се осъществи реформата в словенското образование, през март 2002 г. е приета Национална програма за висшето образование. В нея са конкретизирани най-важните цели на висшето образование през следващите пет години. Освен това Словения е въвела постепенно деветгодишно обучение в основно училище, който процес е приключил през учебната 2003/2004 г.

През 2000 г. е приет Закон за професионалната квалификация, който полага основите на професионалното образование.

Директивата на ЕС за обезпечаване на обучението в училище на децата на работници мигранти е изцяло приложена. Освен това през юни 2001 г. Словения е приела нова стратегия за развитие на икономиката, чиято най-съществена цел е да се приемат политически мерки за прехода към общество, основано на знания.

В свое становище от 1997 г. ЕК посочва в заключение, че не би трябвало да се очакват съществени затруднения в процеса на присъединяване на Словения в областта на образованието и обучението. След това становище Словения постига значителен напредък в процеса на приспособяване на своята образователна система към изискванията за малка отворена държава с пазарна икономика, която се стреми към по-висока конкурентноспособност. За да приключи подготовката си за присъединяване към ЕС, Словения е трябвало преди всичко да положи активни усилия да преобразува образователната си система за професионално образование и обучение в рамките на политиката за учене през целия живот.

Словенската образователна система

1. Населението на Словения според степента на образование

Образователното ниво на словенското население във възрастта над 15 години се е покачило значително през последните 33 години. Процентът на неграмотните днес се движи около 0,3. Едва една осма от словенското население няма завършено никакво образование – през

1971 г. това се отнася за една трета от населението. Увеличила се е и тази част от населението, която е завършила средно образование (от 25% през 1971 г. на над 50% днес) и висше образование (от 3,3 % през 1971 г. на 14,8 % през 2002 г.)

2. Основни цели на словенското възпитание

Словенската система за възпитание и образование е претърпяла през последните години много големи промени. През 1994 г. е проведена цялостна реформа на професионалното образование с подкрепата на програма ФАР на ЕС, която днес до голяма степен е завършена. През 1995 г. е издадена “Бяла книга на словенското възпитание”, в която са определени рамките за правната реформа на националното обучение и повишаването на квалификацията. На тази основа са изработени следните 6 закона:

- Закон за организацията и финансирането на образованието;
- Закон за предучилищното възпитание;
- Закон за основното училище;
- Закон за гимназиите;
- Закон за професионалното образование и обучение;
- Закон за образование за възрастни;

Рамките на реформата се допълват и от приетия през 1993 г. Закон за висшето образование. Главна цел на реформата е създаването на стратегия за развитие на личността, която да отговаря на изискванията за малка, пазарно ориентирана страна, подготвяща се за приемане в ЕС и за трудовия пазар на Общността. Произтичащите от тези условия приоритети трябва да се приложат на всички нива на възпитанието и образованието.

Днес образователна система на Словения е модерна и ефективна и притежава най-добрите компоненти като “учене през целия живот”, “Train the Trainer” (обучаване на обучаващите), експериментални видове обучение, съвместна работа на училищата, социалните партньори и работодателите.

3. Структура на словенската училищна система

Съгласно Член 57 на словенската конституция, на всички граждани е гарантирано безплатно образование. Посещението на основното училище е задължително.

Словенската училищна система се подразделя на:

- Предучилищно възпитание;
- Обучение в основно училище;
- Средно и гимназиално образование (обикновено професионално, средно професионално, средно специализирано, средно общо, предуниверситетско и следгимназиално).

Предучилищно възпитание в социално-педагогически заведения е по желание за всички деца след навършване на една година. Едногодишното посещение на детска градина за предучилищна подготовка обаче е задължително за всички деца на възраст 6 години. Предучилищното обучение и детската градина се заплащат от родителите. Деца с увреждания се разпределят според степента на инвалидността си в различни детски групи или в групи за деца със специално развитие.

След посещението на детска градина, продължаващо най-малко една година, следва задължителното посещение на единно основно училище на всички деца след 6-годишна възраст. Преустройството на осемгодишното в деветгодишно основно училище започва постепенно от учебната 1999/2000 и завършва през 2003/2004 г.

Децата с увреждания завършват своето обучение в 8-годишно основно училище със специален план за обучение и подготовка.

В етнически смесените райони има основни училища, в които се води двуезично обучение за унгарски и италиански ученици, респ. се преподава включително на езика на съответното малцинство.

След успешно завършване на основното училище съществува възможност за продължаване на образованието в средно училище, респ. в гимназия. При повишен интерес към определен вид средно училище се полагат приемни изпити по математика и словенски език. Програмата за средното образование обхваща:

- двугодишно обучение в професионално училище, което могат да посещават учениците, завършили успешно шест класа на основното училище;
- четиригодишно техническо или друго специализирано обучение;
- гимназиално образование;
- петгодишно обучение в търговско (икономическо) училище.

Тези форми на обучение се посещават от младежи и девойки на възраст от 15 до 19, респ. 20

години, които накрая на своето обучение полагат изпит, респ. матура (за общообразователните, респ. за професионалните училища). Успешното завършване на средно образование дава право на достъп за следване във вуз и университет, като трябва да се достигне определен от отделните факултети бал. В училищата по изкуствата се полагат специални приемни изпити за установяване уменията на учениците.

За прием във вуз е необходимо да се държат приемни изпити в съответните факултети.

Специализираните училища масово обучават по дуалната система (едновременно теоретично и практическо обучение).

При население около 2 млн. души, през учебната 2003/2004 г. в Словения има 809 основни училища със 177 535 ученици и над 16 000 преподаватели (за деца с увреждания – 60 училища с 1 997 ученици). Броят на средните училища през същата учебна година е 143 при 103 538 ученици.

4. Висше образование

Днес в Словения има три научни висши учебни заведения. Първото е университетът в столицата Любляна. Второто е университетът в Марибор, най-големият град в източната част на страната и втори по големина след столицата, където са застъпени преди всичко техническите науки. Третото е университетът на островната част - Приморска, който е основан през 2004 г.; към него има три факултета (хуманитарен, мениджмънт, педагогика) и два вуза (туризъм, здравеопазване).

Университетът в Любляна разполага с 22 факултета (между тях философия, право, икономически науки, медицина, природни науки и технология), 3 академии (за музика, за изобразителни изкуства, както и за театър, радио, филм и телевизия) и един вуз за здравеопазване.

Университетът в Марибор има следните факултети: за икономически науки, технически факултет, факултет за организационни науки, факултет за селско стопанство, педагогически факултет, юридически факултет, медицински факултет, както и един вуз за социални науки.

Като най-важен научноизследователски център, освен тези три университета, се приема Словенската академия на науките и изкуството.

От всичките 89 272 студенти за учебната 2004/2005 г. в университета в Любляна са се записали да следват 57 064 души (64%), в университета в Марибор – 24 614, а в университета в Приморска - 4 700 души. Освен това още

2 894 студенти са се записали в независими факултети.

Предлагат се две- и тригодишни програми със завършване на вуз и 4- до 6-годишно следване с университетско дипломиране. Съществува и възможност за следдипломно обучение, чиято цел е придобиване на магистърска или докторска степен или допълнително специализирано обучение.

5. Професионално образование и обучение

Най-големите промени след 1991 г. са в областта на професионалното образование и обучение. Днес в Словения се предлагат над 60 професии по дуалната система, които са съвместими с тези, които могат да се завършат в ЕС. В това отношение страната е начело на всички средно-, източно- и югоизточно европейски държави в областта на реформираното си професионално образование и обучение.

В момента този процес продължава да се разширява.

6. Признаване на чуждестранни дипломи за завършено образование

В Словения признаването (нострификацията) на придобитите в чужбина дипломи и по този начин и на придобитото в чужбина образование се урежда с приетия Закон за нострификация на придобитите в чужбина дипломи (Uradni list SRS, N 42/72). За изпълнението на този закон отговорност носи Министерството на образованието и спорта. Законът касае само завършването на основно и средно образование, както и отделни класове на училище, но не засяга завършените в чужбина семестри, срокове и отделни предмети и изпити.

Признаването на завършено висше образование в чужбина – вузове, факултети и академии,

както и на завършени отделни курсове, семестри, изпити или др. подобни, е от компетенциите на висшите училища в Словения, които предлагат същия вид обучение, което е завършило съответното лице. Дипломи за завършена следдипломна квалификация се признават от вузове в Словения, които предлагат същата следдипломна квалификация. Дипломи за успешно защитен докторат по науки се признават от съответния или подобен вуз, който има законови правомощия в Словения да присъжда титлата “доктор на науките”.

В случай че образованието в чуждестранно основно или средно училище не съвпада с образованието в съответно словенско училище, министърът на образованието и спорта назначава комисия от специалисти, която да признае дипломата от това училище. Ако случаят се отнася до висше учебно заведение, тогава такава комисия се назначава от някой от университетите.

В специален закон (Uradni list SRS, N 34/84) се посочват и всички необходими за нострификацията документи в случаите дори когато завършените в чужбина училища и вузове нямат аналог в Словения. Законовата реформа на словенската образователна система като цяло е една от най-успешните от всички новоприети през 2004 г. страни членки на ЕС и в резултат на това Словения се справя на ниво с изискванията, поставени пред нея.

Източник:

<http://www.isoplan.de/mi/index.htm?http://www.isoplan.de/mi/slo/slo3.htm>

http://www.fifoost.org/slowenien/EU_Slowenien_2002/node53.php

Ю. Дичева

СПОНСОРИРАНЕ НА УЧИЛИЩАТА В ГЕРМАНИЯ – ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРОБЛЕМИ

В общата езикова практика понятията спонсорство, меценатство и дарителство често се смесват. Общото, което ги свързва, е идеята за подпомагане, но те се различават както по отношение на мотивите на дарителя или спонсора, така и по отношение на въздействието, което се очаква. Докато при спонсорството се целят комуникативни ползи и положителен рекламен ефект в смисъл на положително въздействие върху обществеността (трансфер на имидж, повишаване на степента на разпознаваемост), то дарителството и меценатството не са обвързани с определена цел. Дарителят, респ. меценатът винаги остава на заден план.

Според определението на Федералното министерство на финансите на Германия “под

спонсорство обикновено се разбира предоставяне на пари или ползи с парична стойност от страна на фирми за стимулиране на лица, групи и/или организации в спортната, културната, църковната, научната, социалната, екологичната или други подобни обществено-политически области, с което те преследват собствени фирмени цели за реклама и връзки с обществеността.” Съществена разлика между спонсорство, меценатство и дарителство има и в тяхното различно данъчно третиране. Докато разходите за спонсорство се приспадат от облагаемия доход като разходи на фирмата, то в случай на дарителство те се признават данъчно единствено като специални разходи на дарителя при съответно документално потвърждаване. Тъкмо това данъчно преимущество прави

дарението атрактивно за дарителя. От страна на спонсорирания дарението не подлежи на данъчно облагане, а при наличие на доходи от спонсорство, те се третираат като приходи от стопанска дейност и над определена необлагаема сума подлежат на данъчно облагане. Това означава, че предполагаемите приходи от спонсорство са по-ниски в резултат на плащаните данъчни вноски.

Юридическа основа на спонсорството е договорът за спонсорство. В него подробно и в писмена форма се определят всички свързани с проекта за спонсорство дейности, срокове и форми на плащане, както и всички други споразумения между двете страни (вносителят и получателят).

Отличителни черти на спонсорството са:

- Наличието на насрещна престация е основна характеристика на спонсорството.
- Наред със собствения интерес на спонсора, идеята за подпомагане има ясно изразено значение.
- Спонсорството е средство за фирмена комуникация, при което на преден план излиза не продукт, а комуникативна полза.
- При спонсорството става въпрос не за резултат, а за процес, изискващ систематично планиране, провеждане и контрол както от страна на спонсора, така и от страна на спонсорирания.
- Спонсорството се прилага не изолирано като инструмент за комуникация, а като съставна част от интегрираната фирмена комуникация.

Целева група при спонсориране на училищата е училището.

В Германия понастоящем има около 43 хил. общообразователни училища с приблизително 720 хил. учители и 13 млн. ученици, а покупателната сила на децата и младежите се оценява на 20.43 млрд. евро. Сравнение с други форми на спонсорство не може да се направи, тъй като в статистиката липсват наблюдения както за спонсориране на училищата, така и за по-широкото понятие спонсориране на образованието. Ако се сравнят разходите за спонсориране в социалната сфера (към които се числи спонсорирането на образованието), с тези за спонсориране на спорта, то се вижда, че съотношението е едва 13% спрямо 44,8%, т.е. те са малка част от общите разходи в бюджета за спонсорство.

Макар спонсорството в социалната сфера да води по-скоро съществуване на "доведено дете" в сравнение с другите форми на спонсориране

и да стагнира на едно ниско равнище, то в рамките на спонсорството в социалната сфера ясно се откроява друга тенденция: спонсорирането на училищата се оценява от 58,7 % от фирмите като атрактивна комуникативна възможност. Отнесено към общите разходи за образование обаче, спонсорирането на училището представлява относително ниска величина, което определя и относителния характер на влиянието на бизнеса върху училището.

От друга страна, в Германия образованието се радва на все по-голям обществен интерес. Какво е неговото място в сравнение с други области, става ясно като се анализира колко и в кои области биха инвестирали гражданите, ако разполагат с повече пари за инвестиции в ролята на държавата. Според годишна анкета на IFS (Institut für Sachverständigenwesen) образованието се подрежда на трето място с 46%, малко след откриването на работни места и здравеопазването. За родителите на ученици, които като целева група наброяват около 23 млн. души, темата за образованието има значително по-висока стойност - 60% от анкетираните родители биха дали повече пари за образование. Още по-убедителни са темповете на растеж: след 1991 г. делът на родителите, които разглеждат образованието като една от най-важните задачи на държавното стимулиране се е удвоил.

Като цяло може да се каже, че спонсорирането на училището в Германия се числи към една от най-силно приеманите области за спонсориране, характеризираща се с висока степен на внимание и симпатия в обществото.

От гледна точка на бизнеса се различават три форми за осъществяване на спонсорство: финансови средства, непарични средства и услуги.

Най-често срещана форма е предоставянето на финансови средства. Към спонсориране с непарични средства се числи както представянето на продукти на фирмата, така и на други потребителски и инвестиционни стоки, напр. амортизирано фирмено компютърно оборудване, канцеларски и училищни материали. В рамките на третия и често пренебрегван вид спонсорство, фирмата може да предостави на училището свои услуги: да изпрати за определен период от време квалифициран свой служител за изпълнение на определени задачи, напр. специалист по подаване на заявления за работа от посредническо бюро по труда.

При всички форми на спонсориране обаче задължително трябва да е изпълнено условието, основното обезпечаване на училището да остава задача на държавата, т.е. спонсорството

се прилага единствено като инструмент за допълнително финансиране.

При спонсорство училищата предоставят насрещна престация, състояща се в това, че те посочват името на спонсора в прессъобщения, собствени публикации и мероприятия, провеждат съвместно със спонсора пресконференции и оповестяват подкрепения проект в негови публикации (напр. фирмени списания), т.е. в центъра на вниманието е насочената към въздействие върху обществеността комуникация. Не е задължително тази комуникация да се провежда само от

спонсорирания, а може да се организира в сътрудничество със спонсора или в случай на претстъпване на правата за ползване - само от спонсора.

Резултатите от изследванията показват, че в повечето случаи (далеч над 90%), вече практикувана и одобрявана от училищата насрещна престация в областта на спонсорирането с непарични средства е името, респ. логото на спонсора да се изписва върху предмета. Също така високо одобрение (85,1%) получава идеята да се окачват плакати с идентификация на спонсора (вж. таблицата).

Насрещни престации на училищата (степен на одобрение в %)

	Практикувани	Одобрявани	Неодобрявани
Изписване името на спонсора върху спонсорирания предмет	39,1	56,7	4,3
Посочване на спонсора при обществени поводи (училищен празник и др.)	44,4	52,8	2,8
Промяна името на училището	1,1	3,8	95,1
Реклама в училищния вестник	42,4	55,6	2,0
Плакати с името на спонсора	21,5	63,6	14,9
Прессъобщения на училището за подкрепата на спонсора	36,6	57,9	5,6
Лого на спонсора върху листата за кореспонденция на училището	0,9	12,7	86,5

Източник: Анкета на BUAG/RFZ 2000

Спонсорирането на училищата, ако е педагогически оправдано и икономически рационално, донася съответни ползи и добавена стойност и за двете страни. В тази връзка е важно да се отбележи, че подпомагането на училището и педагогическите ползи трябва винаги да са на първо място.

При спонсориране на училищата в много по-голяма степен става въпрос за въздействие на меките фактори на комуникация (фирмена култура, имидж, мотивация на работниците), отколкото за постигане на конкретни цели (увеличаване на продажбите, повишаване степента на разпознаваемост на продукта).

В литературата се изброяват четири основни мотива за спонсориране от гледна точка на фирмите (демонстриране на социална и обществена отговорност, подобряване на имиджа, самоутвърждаване на фирмата, повишаване мотивацията на сътрудниците) и няколко допълнителни (повишаване стойността на марката, повишаване степента на разпознаваемост на марка, продукт или фирма, разкриване и опознаване на нови целеви групи, привличане на потенциални сътрудници, подобряване прак-

тическата ориентация на училищното образование).

Резултатите от изследванията показват, че училищата са идеална платформа за комуникация, тъй като разполагат с обширни структури и висок потенциал за професионален обмен. От особен интерес за фирмите е възможността пряко да опознаят целевата група на децата и младежите, тъй като все повече нараства тяхната както пряка, така и косвена покупателна способност в резултат на оказване на въздействие върху решенията за покупка на родителите. Освен това решението за покупка зависи в голяма степен от възможен по-ранен контакт и по-ранно разпознаване на марката, респ. фирмата.

Сред мотивите на училището за спонсорство на първо място несъмнено е набавянето на нови финансови ресурси. По-рядко се споменава, че в рамките на дадено спонсорство се създава по-голяма свобода за действие и в резултат на това значително се подобряват рамковите условия за педагогическа работа.

Спонсорството и свързаното с него отваряне на училището предлагат възможности за обвър-

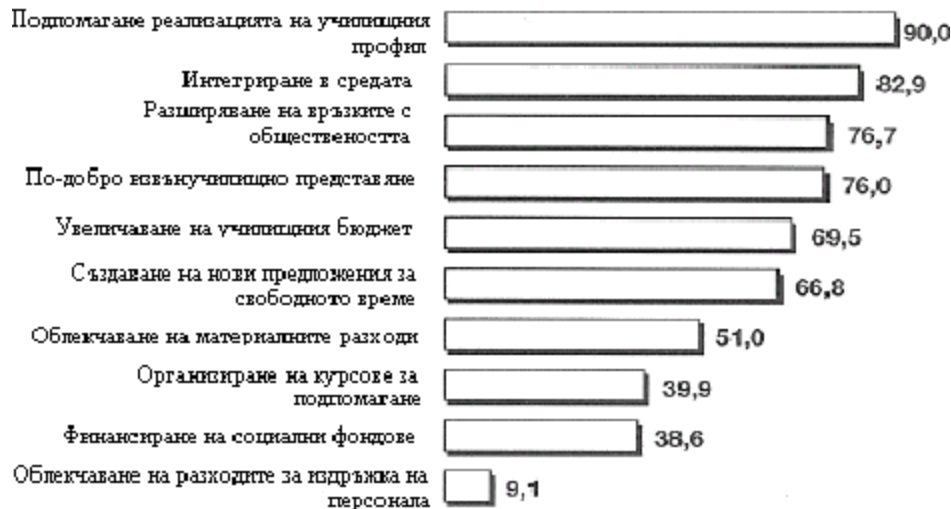
зано обучение. Знания, близки до живота, в прекия смисъл на думата, стават по-разбираеми.

Спонсорирането на училището е подходящо и за провеждане на междудисциплинарни проектни занятия, при които могат да се използват и опосредстват практически теми като грижи за здравето, опазване на околната среда, светът на медиите и др. В рамките на отваряне

на училището и разширяване на училищния живот, спонсорството дава възможност в училището да се интегрира нова култура на учене. Така разглеждано, то създава по-добри предпоставки за педагогическа мобилност и за високо качество на занятията.

Какви други мотиви за спонсориране има училището, показва следната графика:

Цели, които училищата се стремят да постигнат чрез спонсорство (проценти)

Източник: Анкета на BUAG/RFZ 2000

От графиката става ясно, първо, че различните цели не могат да се разглеждат изолирано една от друга, а често взаимно се обуславят и зависят една от друга и второ, че спонсорирането е силно свързано с идеите за развитие на училището. В условията на намаляващи държавни средства за издръжка на училищата, спонсорството предлага възможности за постигане на необходимата идентичност на отделното училище.

При разглеждане на юридическите аспекти на спонсорирането на училищата на първо място се изтъква, че грижите и възпитанието на децата са право на родителите (чл.6, ал.2 от Конституцията на Германия), което не може да бъде накърнявано, вкл. и в резултат на спонсорство. Родителите не могат да бъдат принуждавани чрез реклама и спонсорство да купуват определени продукти. Мероприятия и дейности в училището се допускат само, ако са с учебна цел. Свободата за интерпретация, обаче дали дадено мероприятие в рамките на спонсорирания проект подпомага учебната цел, или не, е много голяма. Във федерални провинции като Берлин например, в които рекламата е възможна, трябва да се съблюдава Закона за нелоялна конкуренция и да не се съз-

дава впечатление, че училището препоръчва определени продукти на спонсора или на рекламния партньор.

Училищата в Германия са юридически несамостоятелни институции на публичното право и следователно не са упълномощени да сключват договори за спонсорство. Когато става въпрос за спонсориране на вътрешноучилищни дейности, се иска съгласието на образователните министерства на провинциите, а спонсорирането на извънучилищни дейности е в сферата на компетенции на градовете и общините. Въпросът кой е спонсорираният партньор по договора за спонсорство трябва да се изяснява винаги. Полезна структура както по отношение на притока на средства, така и по отношение на легитимацията на спонсорството е т.нар. сдружение за спомоществователство, чрез което се осъществява спонсориране на училищата.

От съществено значение е също така, в рамките на принципа за равнопоставеност (чл.3, ал.1 от Конституцията на Германия), при избор на спонсор да се предоставят равни възможности на всички заинтересовани лица. За да се предотвратят възражения, трябва да се избягва приемане на спонсорство от фирми, които вече са в конкретни отношения с училището (напр.

доставчици), а за да не възниква едностранна зависимост и изключване на конкуренти се препоръчва договаряне на кратки срокове, или в случай на по-голяма продължителност на договора, включване на клаузи за прекратяване.

В данъчно отношение, както вече беше споменато, се прави разлика между дарителство и спонсорство. За училището е налице опасност определени проекти за спонсорство и свързаните с тях плащания (напр. за училищния стол) да не се разглеждат като обществено полезни. В този случай училището се третира като търговско предприятие, което трябва да плати корпоративен, респ. подоходен данък.

При спонсориране на училищата се очертават няколко групи проблеми.

На първо място, спонсорството може да бъде ефективно само ако е налице разбиране за рамковите условия, за целите и ползите и за двете страни. Според анализатори, понастоящем отношението между училището и бизнеса в Германия се характеризира със скрита враждебност, страх от установяване на контакти и плакатно-полемични аргументации (в стил “не искаме пари, които миришат”). Средно високата възрастова структура на учителския колегиум, културните ценности и традиции са със сигурност сред причините за такова сдържано отношение спрямо спонсориране на училищата.

Като най-голяма пречка пред спонсорството, фирмите посочват недостатъчните икономически и маркетингови познания в училищата, в резултат на което се появява дефицит в концептуалното развитие и провал на проектите още в предварителната фаза. От своя страна, необходимо е фирмите да познават по-добре рамковите условия в училищната и образователната политика. Цел на диалога между училищата и фирмите трябва да бъде намаляване на принципните различия по отношение на педагогиката и спонсорството, респ. намиране на общ знаменател за пазарно-икономическата ориентация и ефективност, от една страна, и педагогическата отвореност и необвързаност на целите, от друга страна.

Една от основните тези срещу спонсориране на училищата е, че то противоречи както на принципа за равни образователни възможности на всички деца, така и на отговорността на държавата за развитие на училищното дело. Съществуват опасения, че в резултат на спонсорството се стига до по-голямо различие между добрите и лошите училища, тъй като училищата нямат равни изходни предпоставки за придобиване на пари от спонсорство.

Резултатите от последните изследвания показват, че образователната система в Германия

все още не е успяла да обезпечи правото на всички деца за равни образователни възможности, които в значителна степен се влияят от социалния произход, както и че въпреки предписания минимален стандарт, в училищата съществуват големи различия в тяхното оборудване с учебни средства в зависимост от финансовото състояние на съответната община. При това положение противниците на спонсорирането изтъкват, че съществуващата йерархия на видовете училища ще се изостри допълнително и предупреждават за опасност от поляризация - образователните възможности за ученици от благосъстоятелни семейства да се подобрят, а за деца в неравностойно положение да се влошат допълнително. В същата степен обаче може да се аргументира, че тъкмо ангажиментът в училища за деца с увреждания например, може да бъде от особен интерес за спонсорите, тъй като това значително повишава благонадеждността на ангажимента.

Образованието и възпитанието на децата е обществена задача и според Конституцията на Германия (чл.7, ал.1) общото училищно дело е под контрола на държавата. Тази ценностна основа е отразена също така и в конституциите на федералните провинции и в Закона за училището. Преподаването на знания и възпитанието е задължение на училището, респ. на учителите. Съществуващият недостиг на държавни финансови средства обаче довежда до това, че образованието и възпитанието вече не са монопол на държавата, респ. на нейната институция – училището, а под ключовата дума обществена отговорност става задача на всички членове на обществото, включително и на стопанските предприятия.

Според това, основен мотив за спонсорство от страна на фирмите трябва да е поемането на обществена отговорност, като ангажиментът им не бива да се ограничава само до училищата, подготвящи определена целева група за бъдещия професионален живот, а да е значително по-всеобхватен. В това се състои коренът на конфликта между целите на бизнеса и целите на образованието: бизнесът в своя образователен ангажимент е заинтересован от целево влягане на средства (например застрахователно дружество подпомага учебните занятия по математика, а компании в областта на биотехнологиите – уроците по биология и химия). Срещу това не се възразява, но трябва да се има предвид, че обществената отговорност съдържа значително по-широко понятие за образованието. Наред с балансираното разпределение на средствата за спонсориране между различни видове училища трябва да има и баланс на равнище училище, специалност и заня-

тие. Шансовете за печеливша ситуация нарастват и чрез методично-дидактическо отваряне на училището за иновативни преподавателски методи (междудисциплинарни учебни занятия, проектни занятия извън училището).

Критиците на спонсорирането на училищата са убедени, че присъщият на бизнеса принцип за конкуренция, който в случая се свързва с определянето на условията за образование от динамиката на пазара, противоречи на държавната претенция за равни образователни възможности и създава опасност от комерсиализация на училището като институция. Да се подложи училището на влиянието на свободния пазар е несъвместимо както с Конституцията, така и с образователната политика. Училищата не са предприятия за услуги, на образователния пазар не съществува свободно предлагане и свободно търсене, условията за образование не могат свободно да се договарят.

Поляризацията на образователната среда би била опасна само ако спонсорирането на училищата като инструмент за набиране на средства замести държавното финансиране. Ако спонсорирането е допълнение към поетото от държавата основно обезпечаване, то води до относително подобряване на специфичните условия в училищата, особено на тези, които едва достигат минималния стандарт.

Предвид огромната покупателна способност на децата и младежите, за маркетинга на фирмите те са изключително интересна целева група и от тази гледна точка са значителен икономически фактор. Това, както и необходимостта, устойчивото обвързване с марката да става колкото е възможно по-рано и да възниква по възможност още в детството превръщат спонсорирането на училището в идеална платформа за комуникация на фирмите. Ниски величини на разсейване, висока степен на внимание и здрава мрежа в средата (с родители, община) са съществени преимущества при спонсориране на училището. Съществува опасност обаче училището като място, все още свободно от реклама, в процеса на спонсориране да бъде "превзето" от експерти по комуникация на фирмата и комерсиалната реклама да влезе директно в класните стаи. Образователната и възпитателна задача на държавата е и в това да защитава учениците от прекаленото влияние на рекламата и особено от реклама, която въздейства негативно, заплашва физическото и духовното развитие на децата и младежите и се възползва от тяхната неопитност, доверчивост и любопитство. Затова някои автори правят заключението, че рекламните, респ. спонсорните мероприятия в основното училище по принцип трябва да се забранят, за да не се из-

ползва неопитността на децата за икономически цели. Такава теза би могла да се одобри, но тъй като по отношение на държавните разходи за образование основните училища са силно оцетени, то форми на съвместна работа с фирмите са възможни и дори необходими.

Спонсориране, насочено към рекламиране на имиджа на фирмата, трябва да бъде позволено. Така децата научават, че фирмата участва в тяхното училище, поема обществена отговорност, а училището не е отделен изолиран свят. Освен това се предоставя възможността, темата за рекламата да се обсъжда в училищните занятия не само критично, а да се покаже и положителното ѝ въздействие.

В дискусиата за допустимостта на спонсорирането е важно да се установи дали при комуникационните мероприятия става въпрос за реклама или спонсорство. Рекламата по правило е ориентирана към потреблението и представлява съзнателен опит да се въздейства върху отношението към продукта или услугата. При спонсорирането, напротив, на преден план изпъкват комуникативни цели, достигани на принципа на насрещна престация. Разлика между реклама и спонсорство се прави и в законите за училището на равнище федерални провинции. За тяхната допустимост обаче е налице разногласие. Повечето провинции се придържат към становището, че търговската реклама е несъвместима със задачите на образованието и възпитанието. Провинциите Саксония-Анхалт, Берлин и Бремен се отклоняват от тази принципна несъвместимост и предоставят голяма свобода за интерпретация. (Реклама, която по форма и съдържание служи на интересите на учениците, респ. реклама, която не противоречи на образователните и възпитателните задачи, се счита за допустима.) Провинциите Баден-Вюртемберг и Долна Саксония определят, че педагогическите ползи трябва да стоят значително пред ефектите от реклама, а Северен Рейн-Вестфалия и Рейнланд-Пфалц разширяват аргумента за ползите със субективно-индивидуални аспекти, при което се посочват не педагогически, а училищни ползи.

За да се ограничат изброените по-горе проблеми, възникващи при спонсориране на училищата, както и за постигане на справедливо разпределение на средствата на спонсора и с това - равни възможности за училищата и учениците, се прилагат различни модели за спонсорство на училищата. Независимо от това колко справедливи или несправедливи са те, трябва отново да се отбележи, че не спонсорството създава социално неравенство, а държавата със своя неутралитет не е в състояние да реализира равни образователни възможности.

Пул на спонсорите

Принцип на т.нар. пул модел е, че парите на спонсорите не отиват директно в дадено училище, а се събират на едно централно място и оттам се разпределят по определен начин към всички упоменати в пула училища. С това се изключва ситуацията отделни училища, интересни за спонсориране, да стават по-богати, а други, за които е безнадеждно да се намерят спонсори, по-бедни. Наред с това опасността от възникване на финансова зависимост на отделното училище от един спонсор, както и възможността за оказване на влияние върху образователните решения намаляват значително, тъй като се изключват преките контакти.

Същевременно тъкмо този факт е един от най-сериозните недостатъци на пулмодела. Основният интерес на спонсора е в индивидуалната отговорност за спонсорираните средства, а без възможността спонсорът сам да определя получателя и начина на използване на средствата, спонсорството губи атрактивността си. Освен това инициативата и творчеството на училищата да намерят спонсори за отделни мероприятия спада значително, тъй като получените средства не са предназначени непосредствено за тях. Друг недостатък на пулмодела е фактът, че не е възможно да се прилагат двете форми на спонсориране - с непарични средства и с услуги, тъй като например би било трудно в рамките на този модел безплатно да се ремонтира физкултурен салон като спонсорирано мероприятие.

Групиране на училищата

Решаващо предимство на този модел спрямо пулмодела е запазването на прекия контакт на фирмата с училището. Група училища представляват формална или неформална система, при която училища от един регион, град или градски район се обединяват свободно. Целта е да се използва позитивно синергията между тях и в резултат на обединяване на ресурсите да се получи по-широко въздействие и с това да се повиши атрактивността за потенциалните спонсори. Формата на подкрепа може да става на идейно, персонално и материално равнище. За административно реализиране на модела се учредява обединение за спомоществователство.

От гледна точка на образователната политика групирането на училищата се приветства, тъй като по този начин се оптимизират свързаните със спонсорирането време и разходи. Положително се оценява и обстоятелството, че се спонсорират не само престижни училища, а и училища с по-лоша изходна ситуация (по отношение на имидж, ученици, ресурси, ноу-хау).

Залцбургски модел

Международна известност има т.нар. Залцбургски модел за финансиране. Съвместно с Министерство на образованието и Raiffeisenverband – Залцбург, е учреден Съюз на залцбургските училищни спонсори. Трансферирани от спонсорите към Съюза финансови средства се превеждат на училищата по модел, определен съвместно с образователното министерство. Наред с това, известна част остава за подпомагане на училищни проекти, т.е. освен основните ползи от спонсориране, се държи сметка и за инициативата и творчеството на отделните училища, като се представят интересни и заслужаващи финансова подкрепа проекти. Предпоставка за изплащане на парите е подписването на договор за спонсорство, с който училищата се задължават да изпълнят следните насрещни престации: пултът на спонсорите окачва в училищата табла, върху които се разполагат рекламни материали на фирмите от пула, кореспонденцията на училищата се осъществява с безплатно предоставени от пула листове за писма, при обществени училищни мероприятия се окачват транспарент и рекламен борд на място с добра видимост, при огласяване на училищните мероприятия върху плакатите се отпечатва логото на Съюза, в рамките на училищните мероприятия фирмите от пула могат да извършват рекламна дейност.

В Австрия този модел се оценява като много полезен, тъй като парите изцяло се използват от училищата. Това е доброволен проект, при който всяко училище има правото и свободата да участва или не. При него става въпрос за допълнително финансиране, а основното обезпечаване се поема от държавата.

Преимството на такова концентрирано действие на повече спонсори е не само в значително по-голямата обща сума на средства за спонсориране, а и в отслабване на зависимостта само от един спонсор. Критически се оценява обстоятелството, че при мероприятия спонсорите получават право да извършват активна рекламна дейност.

Компенсационен фонд

За да се обезпечат равни възможности на училищата за спонсориране, се дискутират системи за финансиране, които, приемайки факта, че вследствие на спонсорството се постига различие между спонсорираните и неспонсорираните училища, компенсират това различие с насрещно финансиране от страна на държавата. Оценявайки основната идея, тази практика е наистина рационална, но неприложима в действителност. Тъй като държавата и без друго има трудности за финансово обезпечаване

ване на училищата, не може да се приеме, че тя ще предостави допълнителни средства за такъв компенсационен фонд, които освен това биха били в пряка зависимост от получените от други училища пари от спонсорство.

Фондации

Като педагогически оправдан модел за коопериране в областта на училищното спонсориране често се споменава учредяването на фондации. Целта на фондациите може да се формулира широко и да става въпрос за подпомагане на училищни партньорства, стипендии, училищни състезания, издръжка на учениците през втората половина на деня, психологически консултации, подпомагане на училищни занятия на ученици в неравностойно положение. Целта е парите на спонсорите да се обвържат и чрез фондации да се предоставят на органа, на чието подчинение са училищата, и който взема решения за тяхното използване. Спонсорът или спонсорите не оказват въздействие върху разпределението на средствата.

Публично-частно партньорство

Особено актуален в средата на спонсориране на училищата е моделът на публично-частното партньорство, който означава сътрудничество на

публичния и частния бизнес при планиране, разработване и финансиране на плащания, осъществявани досега от държавата. От няколко години този модел функционира изключително успешно в английските училища, а в Германия най-големият проект се прилага понастоящем в 13 училища в град Манхайм.

Съществени признаци на публично-частното партньорство са продължителното (по правило повече от 20 години) и партньорско сътрудничество, както и общото разпределение на риска между фирмите и държавата. Предмет на проекта е прехвърлянето на части от изпълнението на държавни, респ. общински задачи върху фирми от свободния бизнес при запазване на определени компетенции и възможности за контрол от страна на общината или града. Проектите на публично-частното партньорство са изключително подходящи за финансиране на ремонтни и строителни работи, поддържане и стопанисване на училищни сгради (вкл. енергийно обезпечаване).

Източник: <http://www.schule-bw.de/beteiligte/wirtschaft/Schulspensoring.pdf>

Т.Димитрова

ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ И ИНСТРУМЕНТИ, ПРИЛОЖИМИ В ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ОСНОВНИ ВЪПРОСИ НА ПОЛИТИКАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО В ЕВРОПА СЛЕД 2005 ГОДИНА

В публикуваното в края на 2004 г. Комюнике на Европейската комисия (ЕК) се посочва, че информационните и комуникационните технологии (ИКТ) са ключов фактор за постигане на целите на Лисабонската стратегия: висок икономически растеж, по-голяма заетост и социално приобщаване. ЕК потвърждава ключовата роля на "информационното общество за всички". Политическият тласък за развитието на информационното общество (ИО) намира израз в инициативата "е-Европа", която навсякъде се провежда успешно.

Текущият План за действие на "е-Европа" обхваща периода до края на 2005 г. и последният средносрочен преглед на изпълнението му показва, че неговите основни цели са валидни дотогава.

Като се базира на постигнатото през последните пет години от приемането на целите от Лисабон, настоящото комюнике на ЕК има за цел да представи някои от ключовите предиз-

викателства в стратегията на ЕС по отношение на развитието на информационното общество след 2005 г. в Европа, като фокусира вниманието върху политиката за развитие на ИКТ.

Приносът на ИКТ за постигане на целите на Лисабонската стратегия

ИКТ са ключов компонент на Лисабонската стратегия. Тяхното значение се основава както на приноса им за развитието на икономиката, така и на ползата им за обществото като цяло и може да се обобщи по следния начин:

1. За икономиката секторът на ИКТ (оборудване и услуги) има много голямо значение. Неговият дял от брутния вътрешен продукт на ЕС е нараснал от 4% през 90-те години до около 8% през 2000 г. Това е един от най-иновативните сектори - с 18% дял от общия обем на инвестициите за научни изследвания и технологично развитие. Това също така е и секторът с най-

висока производителност - с годишен ръст от средно 9% за периода 1996-2000 г.

2. ИКТ са ключов фактор за нарастване на производителността и за повишаване на конкурентноспособността – в резултат на използването на ИКТ, през периода 1995-2000 г. в ЕС е постигнат 40% ръст на производителността.
3. ИКТ подпомагат гражданското общество и подобряват качеството на живота на хората.

В настоящото комунике ЕК посочва процеса на отразяване на новата визия за ИО, което трябва да заеме своето място от началото на 2006 г.

Основни въпроси на политиката за развитие на ИО от 2006 г.

В резултат на нарастващото разпространение на ИКТ се извършват промени, които не са свързани единствено с технологиите, а и с установяването на нов тип комуникации и общуване между хората, бизнеса и държавата. Те водят до нови социални и икономически структури и нови начини на управление.

Въз основа на досегашния опит ЕК определя основните въпроси, които водят до релевантна на развитието кохерентна и насочена към бъдещето политика за изграждане на ИО. Те са следните:

Съдържание и услуги

Понастоящем голям брой потребители имат достъп до инфраструктура и услуги, които позволяват доставянето на различни видове цифрово съдържание. Това означава, че съществуват големи пазарни възможности в тази насока.

Засега обаче напредъкът в тази област е много бавен. Ето защо ЕС трябва да играе активна роля за поддържане на доставчиците на съдържание и за поощряване на създаването на иновативни услуги.

“eInclusion” и гражданство

Политиката, позната като “eInclusion” (електронно приобщаване), има за цел да осигури на всички еднакъв достъп и наличие на ИКТ-услуги на приемливи цени. Значението на тази политика прераства в политика за изграждане на наситено на ИКТ общество. Гражданството, като част от обществото, се изправя пред нови предизвикателства, до които води ежедневното и нарастващо използване на ИКТ. Това крие риск, че някои слоеве от обществото няма да могат да се справят с новите и сложни технологии. Политиката на eInclusion ще се насочи към решаването на тези въпроси (на национално, ре-

гионално и местно равнище) и към повишаване на ИКТ- грамотността на всеки член на обществото.

Такава политика е абсолютно необходима, въпреки че реализирането ѝ все още е сложно. Тя изисква значителна изследователска дейност, която не може да бъде осъществена само от частния сектор. Публичният сектор трябва да осигури тласък за решаването на тези проблеми. Чрез своите рамкови програми ЕС насърчава и поддържа изследователските усилия в тази област.

Публични услуги

Използването на ИКТ в областта на публичните услуги има за цел да подобри тяхното качество и да повиши тяхната демократичност и прозрачност. Понастоящем има силен политически тласък за реформи в публичния сектор и търсене на по-висока ефективност на услугите. В тази насока основните предизвикателства пред политиката са свързани със следното:

- инвестициите в ИКТ не са достатъчни, а освен това те трябва да бъдат съпроводени с трудни за изпълнение реорганизации;
- т. нар. interoperability (оперативна съвместимост) на много от услугите изостава, което се дължи на разнообразието на административни закони и практики на отделните страни, на разногласия в управлението и на недостатъчната сигурност на съществуващите комуникационни мрежи. Подобренията в тази насока са от голямо значение за малките и средните предприятия (МСП), които в най-голяма степен изпитват административната тежест.
- Трансграничното измерение на публичните услуги остава важен приоритет.

Услугите, свързани с регистриране на фирми и мобилно обслужване на граждани от едно гише (one-stop), са примери, посочващи ключа за постигане на целите на паневропейските услуги.

Умения и труд

Анализът на ефекта от използването на ИКТ показва, че най-добри резултати се получават при съчетаване на реорганизация на дейностите и инвестиране в ИКТ-умения. Това налага необходимостта в процеса на обучение и подготовка да се засилят компонентите на ИКТ, за да се демонстрира ползата от тяхното прила-

гане. Необходимо е също така всеки гражданин да получи ИКТ-умения, което е голямо предизвикателство за политиката.

Въпросите, свързани с трудовата заетост в Европа, намират отражение при обсъждането на различията между Европа и САЩ по отношение на производителността. Основният двигател тук е използването на ИКТ на работните места, което да доведе до повишаване на ефективността, до подобряване на качеството на работа и до осигуряване на по-добра работа.

За ЕС е необходимо да отговори на натиска на глобалната конкуренция като изясни стратегическото си участие в т. нар. *global sourcing*^(*) и да се насочи към вярното бъдещо глобално позициониране. Това включва добре развита изследователска и технологична база и наличие на широта и дълбочина на трудовите умения за използване на съвременни ИКТ технологии. Европейската политика трябва да бъде насочена към тези аспекти. В допълнение, тя трябва да подкрепя изследвания за развитието на услуги и приложения и за въвеждането на подходящи технически решения, способстващи за постигането на тези цели.

ИКТ като ключов сектор в икономиката

Секторът на ИКТ има съществено значение за икономиката. ЕС определя този сектор като ключов, чието развитие трябва да се насърчава. Като се има предвид нарастването на пазарите в Азия и Латинска Америка, се налага необходимостта Европа да се превърне в по-привлекателно място за инвестиране и за висококачествена работа. Основната насока на индустриалната политика на ЕС е създаването на добра среда за конкурентноспособност. Освен съответните политически мерки, които се очаква ЕК да предложи през 2005 г., научните изследвания и разработки в областта на ИКТ имат ключова роля за повишаване на конкурентноспособността.

Interoperability (оперативна съвместимост)

С увеличаване на приложенията, базирани на ИКТ, нараства необходимостта от тяхната съвместимост, т.е. конвергенция между фиксирани и безжични мрежи, между телекомуникации и аудиовизия. Очаква се работата на европейските организации по стандартизация (CEN, CENELEC и ETSI) в рамките на е-Европа 2002 и 2005 да продължат своята работа в съответствие с новите приоритети.

Освен това отделните правителства трябва внимателно да следят напредъка в тази област,

тъй като при някои обстоятелства те биха могли да окажат подкрепа за намирането на подходящи решения. В някои области с изключително обществено значение е необходимо да се изисква използването на отворени стандарти.

Доверие и надеждност

Следващата посока на политиката е свързана с доверието на гражданите в ИО и се отнася до надеждността и сигурността на системите и мрежите. Компонентите на инфраструктурата на модерния живот - банкирането, финансите, здравеопазването, образованието и др., които се опират на ИКТ, са взаимно зависими и при неуспех биха довели до тежки последици.

В същото време, с увеличаване на възможностите за лесен достъп до всеотраслова информация, сигурността и защитата на данните се превръщат в много важен въпрос както за частни лица, така и в областта на интелектуалната собственост.

Използване на ИКТ от бизнеса

Ефективното използване на ИКТ от страна на частните компании се очаква да бъде един от основните фактори за подобряване на европейската конкурентноспособност. Засега все още внедряването на нови бизнес модели, които да използват потенциала на ИКТ, е едно предизвикателство, особено за милионите МСП в Европа. Сравнително ниското ниво на инвестициите в ИКТ и забавянето им е ясен макроикономически индикатор, че в Европа не се инвестира в увеличаващите производителността ИКТ толкова, колкото в САЩ. Освен това европейските действия са повлияни от големия процент на МСП, които все още изостават от големите компании не само от гледна точка на разгръщане на ИКТ-инфраструктурата, но и по отношение на нивото на сложност на използваните ИКТ.

Източник:

http://europa.eu.int/information_society/eeurope/i2010/docs/new_chall_en_adopted.pdf

М. Стоянова

(*) интернационализиране на човешки и материални ресурси

ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧНАТА ПОЛИТИКА И ИНОВАЦИИТЕ В СТРАНАТА И ЧУЖБИНА

ДАНЪЧНАТА РЕФОРМА В ГЕРМАНИЯ В ПОМОЩ НА РАСТЕЖА И ЗАЕТОСТТА

В Германия преобладава средният бизнес. Под "среден бизнес" се разбират фирмите с под 500 работници и служители и с годишен оборот под 500 хил. евро за малките и под 50 млн. евро за средните фирми (дефиниция на Institut für Mittelstandsforschung, Bonn). Значението на средния бизнес за икономиката на страната е голямо: в него работят 70% от работниците и 83% от изучаващите професия; тук се създават 53% от брутния вътрешен продукт; на него се падат 46% от всички инвестиции. Средният бизнес (т.е. малките и средните предприятия – МСП) играе съществена роля за технологичното развитие и иновациите, той е основен фактор в трансфера на научни разработки и технологии от университетите и научните организации към индустрията. Стимулирането на създаването и развитието на иновативни, технологични МСП, е съществен елемент от иновационната политика на дадена страна. Един от основните инструменти на подпомагане на МСП са данъчните облекчения.

В Германия се извършва данъчна реформа, като една от нейните цели е намаляването на данъчната тежест за фирмите, основно за МСП, с цел подпомагане на иновациите, повишаване на заетостта и на конкурентноспособността на страната. Началото на данъчната реформа е поставено през 2000 г. с приемането на два закона за намаляване на данъците [Steuersenkungsgesetz (StSenkG), Steuersenkungserganzungsgesetz (StSenkErgG)] и някои допълнителни компоненти за средния бизнес като приетите данъчни облекчения влизат в сила от 2001 г. Данъчното облагане е различно в зависимост от вида на фирмата. В Германия 83% от фирмите са персонифицирани дружества¹ или самостоятелни предприемачи и се облагат подоходно; 16% от

фирмите са акционерни дружества и се облагат с корпоративен данък.

Данъчната реформа от 2000 г. се състои от два блока – реформа на облагането с корпоративен данък и намаление на тарифата за подоходния данък. И двете юридически форми на предприятия печелят от реформата. Централен елемент на реформата е промяната на тарифите: при походното облагане поетапно се намаляват както най-високата данъчна ставка, така и първоначалната данъчна ставка, а необлагаемият минимум се повишава; при корпоративния данък данъчните ставки се диференцират по неразпределени и разпределени (например като дивиденди) печалби и данъчната ставка общо се намалява.

Поради това че средният бизнес традиционно е организиран в персонифицирани фирми, които плащат подоходен данък, при данъчната реформа през 2000 г. федералното правителство набляга основно на подоходния данък. Все повече обаче се създават и малки и средни капиталови дружества. Те са облагодетелствани от продължението на данъчната реформа през 2002 г., с която се намалява чувствително данъчната ставка при корпоративното облагане от 30% за разпределената печалба и 40% за неразпределената печалба до единни 25%. Така се стимулира задържането на печалбите във фирмата, което води до увеличение на собствения капитал. По този начин се подобрява вътрешното финансиране на фирмите, което може да им помогне за преодоляване на кризисни ситуации, както и за намаляване на зависимостта от кредитора.

Най-високата ставка при подоходния данък се намалява от 53% през 1998 г. на 42% през 2005 г. Така Германия достига международното равнище, което влияе върху решението на потенциални инвеститори в полза на инвестиране в страната. Чувствителното намаляване на началната данъчна ставка с 11 пункта от 26% през 1998 г. на 15% през 2005 г. и драстичното повишаване на необлагаемия минимум от 6322 евро през 1998 г. на 7664 евро през 2004 г. влияят благоприятно главно върху малките и средните персонифицирани фирми. Статистиката на доходите ясно показва, че близо 78% от персонифицираните фирми достигат печалби

¹ Според немското и австрийското законодателство персонифицираните дружества (Personengesellschaften) са обединения на няколко личности за постигане на обща цел. Те не са юридически лица и имат ограничена правоспособност. Персонифицираните предприятия са еднолични фирми и персонифицирани дружества. Персонифицираните дружества, от своя страна, са: дружества, регистрирани по гражданското право; отворени търговски организации; командитни дружества; партньорски компании.

под 52 хил. евро, т.е. реформата на тарифите подпомага трайно тези фирми.

Данъчната тежест за персонифицирани фирми, които реализират приходи от упражняване на занаяти и подлежат на данъчно облагане на упражняващите занаяти (за краткост по-долу: данък занаяти), се намалява допълнително с това, че до определена данъчна ставка данък занаяти минава по сметка на подоходния данък. В резултат повечето персонифицирани фирми почти напълно се освобождават от данък занаяти.

През 2003 г. федералното правителство приема програмата Agenda 2010, която съдържа необходимите мерки за стабилизиране на икономическото положение на страната до 2010 г. Данъчната реформа е част от тези мерки. Две години след приемането на програмата са налице първите резултати – данъците са намалени, социалната система е стабилизирана, на пазара на труда има по-голяма гъвкавост. За да продължи този процес и да се дадат нови импулси на Agenda 2010, през април 2005 г. правителството представя 20-точкова програма за стабилизиране на конюнктурата и осигуряване на растеж.

В нея се съдържа и продължение на данъчната реформа. През април 2005 г. Федералното правителство приема проект на закони за: намаляване на корпоративния данък от 25 на 19%; независимо от приходите; намаляване на данък занаяти; намаляване на данък наследство (за да се облекчи приемствеността в управлението на малките и средните персонифицирани фирми).

Според проектозаконите от 2006 г. корпоративният данък за акционерните дружества и дружествата с ограничена отговорност пада от 25 на 19%. Очаква се така да се привлекат инвестиции и да се предотврати загубата на работни места.

Коефициентът на пресмятане на данък занаяти спрямо подоходния данък се повишава от 1,8 на 2.

Стимулирането на фирмите чрез данъчната система ще се самофинансира. Поради голямото намаление на корпоративния данък Германия ще стане атрактивно място за данъчно облагане за предприемачите; международните концерни няма да изнасят печалбите си, а ще плащат данъци в страната. Предприятията също ще спечелят, защото ще плащат по-ниските данъци в страната, вместо по-високите в чужбина.

При поемане на ръководството на семейни фирми от наследниците, данък наследство ще се отлага и ще се намалява с 10% за всяка година на продължаване работата на фирмата.

Фактически това ще води до отпадане на данък наследство след 10 години.

В рамките на 20-точковата програма е решено МСП да се освободят от задължения към статистиката. Федералното правителство си е поставило за цел да намали бюрокрацията, за да стимулира икономическия растеж и заетостта. Към мерките за разтоварване на МСП спада и инициативата за отмяна на задълженията им към статистиката. Предвиждат се 14 мерки за отпадане на задължителните отчети в различните отрасли.

Тези предложения ще се обсъждат в съвместна работна група федерация – провинции за намаляване на бюрокрацията. Освен намаляване на статистическата отчетност, пред работната група са направени и някои други предложения: подобряване качеството на фирмения регистър; ускорено внедряване на проекта "eSTATISTIK.core". С негова помощ фирмите ще бъдат облекчени, като статистическите данни се трансферират директно от фирменото счетоводство в служебните статистики чрез софтуерен модул.

На министерствата е предложено да разработят допълнителни мерки за премахване и на други бюрократични пречки пред МСП. На равнище ЕС също се препоръчва при разработване на бъдещите правила за статистиката да се облекчава индустрията, по-специално МСП. Задължителната статистическа отчетност трябва обаче да се намалява точно и премерено, без да се влошава нейното качество, тъй като в модерните икономически системи качествената статистика, съдържаща нужните данни, е важна основа за решения за икономиката и политиката. Федералното правителство намалява бюрокрацията не само в статистическата отчетност, но и в други области. През февруари 2003 г. стартира инициативата "Намаляване на бюрокрацията за МСП", работи се по 75 проекта. Отменени са 360 остарели разпоредби.

Пак в рамките на 20-точковата програма Федералното правителство отменя над 350 стари законови предписания. За тази цел през май 2005 г. федералният кабинет приема проекти за четири закона за "пречистване" на правото. В Германия съществува почти необозрим брой от правила, норми и разпоредби, много от които не се спазват, но фигурират в законодателството. Сега те се разглеждат с цел премахване на вече ненужните. Това се извършва в рамките на инициативата за разграждане на бюрокрацията. Премахват се закони и законови разпоредби от компетенцията на министерствата на правосъдието (150), на вътрешните работи (92), на икономиката и труда (46) и на защита на

потребителите, изхранването и селското стопанство (65).

За стимулиране на МСП в рамките на 20-точковата програма Федералното правителство изготвя инвестиционна програма, по която се предоставят изгодни нисколихвени заеми. Чрез съвместна кредитна програма с Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) се подобрява финансирането на иновации с чужд капитал. За тази цел е преструктурирана програмата "ERP (European Recovers Programme)-Innovationsprogramm". Тя се насочва към утвърдени средни фирми, които искат да финансират иновации – продуктови или технологични, от етапа на изследвания и технологични разработки до пазарна зрялост на продукта. Възможно е до 100-процентно финансиране, максималната сума е 5 млн. евро. Преструктурираната програма предлага комбинация от чужд капитал и второстепенни средства, за които не са нужни гаранции. Програмата е особено привлекателна, защото кредитите по нея се отпускат с лихва, с 2% по-ниска от пазарната; определя се по-дълъг срок на финансирането, така че фирмите по-дълго разполагат със средствата; средствата, които трябва да се платят, са диференцирани в зависимост от индивидуалния риск.

Друга мярка е създаването на нов "Хай-тех фонд за създаване на фирми", който ще финансира създаването на иновативни фирми. Имат се предвид фирми, които се обособяват от университети, научни организации или големи фирми и още при създаването си разполагат с изявено ноу-хау. Фондът се учредява съвместно от Федералното правителство, индустриалните фирми и KfW. Той ще започне да функционира през лятото на 2005 г. със 140 млн. евро, а до 2010 г. ще разполага с 260 млн. евро. KfW като федерална банка за стимулиране се ангажира в иновационната програма ERP и в "хай-тех фонда" като инвеститор, както и с частично поемане на риска.

За да се подпомогне създаването на фирми, е сформирана така наречената "стартотека" –

информационна платформа, която съдържа информация, отнасяща се до създаване на фирми. Консултирането на създателите на фирми на едно място ще намали бюрокрацията и ще облекчи пътя към самостоятелен бизнес. "Стартотеката" представлява интернет платформа, на която са представени всички закони, разрешителни и разпореждания на федерално и провинциално равнище. Тази централизирана информационна система ще заработи на 1.1.2006 г. и ще се използва от браншовите камари, общините, компаниите за стимулиране на икономиката, консултантските бюра за създаване на фирми и банките, за да дават препоръки за действие на желаещите да започнат самостоятелен бизнес и за да добият представа за административните изисквания. Така ще се разширят съществуващите услуги за създаване на самостоятелен бизнес в Германия. Ще се отразяват и вече съществуващите инициативи, както и опитът на общини с добър опит в създаването на фирми. Кабинетът подготвя и програма за подпомагане на Съюзи за обучение, по която годишно на региони със структурни проблеми се предоставят до 17 млн. евро. Програмата ще бъде особено полезна за новите федерални провинции.

Многобройните инструменти, програми и инициативи за стимулиране на създаването и растежа на иновативните МСП в Германия говорят за това, че федералното и провинциалните правителства отчитат високия им принос в икономическия растеж, конкурентноспособността и заетостта в страната.

Източници:

http://www.bundesfinanzministerium.de/cln_01/nn_4248/DE/Service/Downloads/Downloads__5/27562__10,templated=raw,property=publicationFile.pdf
<http://www.bundesregierung.de/Politikthemen/Agenda-2010-,9757.815312/artikel/20-Punkte-Programm-Zur-Staerku.htm>

Д. Бъчварова

НАУЧНАТА И ТЕХНОЛОГИЧНАТА ПОЛИТИКА НА УНГАРИЯ - ТЕНДЕНЦИИ НА РАЗВИТИЕ, ПЕРСПЕКТИВИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ПРОМЕНИ

В съответствие с политиката на ЕС за изграждане на икономика, базирана на знания, през последните години развитието на научната и технологична политика в Унгария придобива първостепенно значение.

Правителството определя следните четири приоритетни области:

- Създаване на благоприятна за инвестициите законова рамка;

- Създаване на благоприятни условия за провеждане на научноизследователска дейност;
- Подобряване защитата на интелектуалната собственост;
- Подобряване на условията за иновационна дейност в малките и средните предприятия (МСП);

1. Основна рамка и тенденции в научната и технологичната политика

2003 г. - годината преди присъединяването на Унгария към ЕС е особено важна за реформите в областта на науката и технологиите в страната. Тези реформи са наложени от необходимостта от провеждането на по-активна политика за повишаване на конкурентноспособността, като иновациите са основен фактор в това отношение. Основните елементи, които включва реформата на системата за научни изследвания на Унгария през първите години от нейното членство в ЕС, са:

Преструктуриране на Съвета за научна и технологична политика и Научния и технологичен консултативен съвет

През 2003 г. с решение на правителството на Унгария с цел засилване на позициите на страната се реорганизират Съветът за научна и технологична политика и Научният и технологичен консултативен съвет. Съветът за научна и технологична политика, ръководен от министър-председателя на страната, има определяща роля при формирането на научната и технологичната политика. Заместник-председатели на Съвета са: министърът на образованието и президентът на Унгарската академия на науките. Научният и технологичен консултативен съвет, от своя страна, подпомага работата на Съвета за научна и технологична политика, като консултира, оценява и координира неговата дейност.

Създаване на Национална служба за изследвания и технологии

С решение на правителството от 1 януари 2004 г. Секцията за наука и изследвания към Министерството на образованието се отделя и се трансформира в Национална служба за изследвания и технологии, в която работят 116 души.

Основните ѝ задачи са:

- да разработи държавна стратегия в областта на иновациите;
- да посочи средства и подходи на научноизследователската и иновационната политика на държавно ниво;
- да представлява интересите на Унгария по въпросите на науката и технологиите на международно ниво, в това число и в ЕС;
- да координира дейността на Фонда за изследвания и технологични иновации и да ръководи Агенцията за управление на фондовете за изследвания и внедряване на резултатите от изследванията;

- да осъществява контакти с други организации, работещи в сферата на иновациите.

Създаване на Агенция за управление на фондовете за изследвания и внедряване на резултатите от изследванията

На 1 август 2003 г. научноизследователските звена на бившата Дирекция за управление на фондовете към Министерството на образованието се отделят и се трансформират в изпълнителна агенция - Агенция за управление на фондовете за изследвания и внедряване на резултатите от изследванията. В Агенцията работят 81 служители.

Дейността на Агенцията е насочена към:

- Финансиране на научноизследователски и иновационни проекти чрез отворени конкурси със средства на Фонда за изследвания и технологични иновации;
- Акредитирана изпълнителна организация (посредническа организация) по приоритетите изследвания, технологично развитие и иновации на Оперативната програма за повишаване на конкурентноспособността на икономиката на страната, използваща структурните фондове на ЕС и национално съфинансиране;
- Стимулиране на партньорството между държавния и частния сектор;
- Консултантски услуги за иновационни партньори на национално и регионално ниво.

Фонд за изследвания и технологични иновации

През 2003 г. се създава Фонд за изследвания и технологични иновации. Неговите цели са стимулиране на научноизследователската работа и внедряване на резултатите от изследванията, развитието на научноизследователска инфраструктура и на иновационните възможности на предприемачите.

Двата най-важни източника на постъпления във Фонда са държавният бюджет и вноските, плащани от определен кръг фирми. Размерът на иновационните вноски се изчислява на базата на коригирания нетен оборот (чистите постъпления минус придобитите стоки, материали и услуги) на фирмата от предходната година.

Механизмът, по който ще бъдат изразходвани средствата на Фонда и приоритетите на финансиране, се определят от Съвет за изследвания и технологични иновации, болшинството от членовете на който се делегират от неправителствени организации, в това число фирми и техните акционери.

Средствата на Фонда могат да бъдат изразходвани за следните цели:

- Финансова подкрепа за дейности, свързани с изследванията и технологичното развитие на предприятията;
- Стимулиране на създаването на работни места, свързани с научноизследователска дейност и базирани на знания;
- Подпомагане на научноизследователската дейност на предприятията и техните консорциуми;
- Съдействие за увеличаване на мобилността на изследователите и финансиране на разходите по експлоатация и комерсиализация на резултатите от изследванията;

Закон за изследванията и технологичните иновации

През 2004 г. е предложен Закон за изследванията и технологичните иновации. Основните цели на закона са развитието на производство и услуги, базирани на знанието, с висока добавена стойност; подобряването на конкурентноспособността на икономиката на Унгария, съдействие за устойчиво развитие и индиректно за подобряване на качеството на живот на населението.

Клаузите по този закон са насочени към приложно ориентирани научни изследвания, технологични иновации, социално и комерсиално приложение на резултатите.

Национален план за развитие (2004-2006 г.)

Една от петте оперативни програми, включени в Националния план за развитие (2004-2006 г.) на Унгария, е Оперативната програма за повишаване на конкурентноспособността на икономиката на страната. Специално внимание в нея е обърнато на необходимостта от по-нататъшно развитие на научноизследователската и иновационната система, по отношение на нейната ефективност и качество, като основен фактор за икономическия растеж.

Специфичните цели на програмата, формулирани по отношение на научноизследователските и иновационни приоритети, са:

- Стимулиране на съвместни изследователски дейности, спомагащи за повишаване на конкурентноспособността и потенциала за устойчиво развитие;
- Подобряване на условията за изследвания, технологичен трансфер и сътрудничество на финансираните от държавата изследователски центрове;

- Повишаване на иновационните способности на фирмите.

2. Изследвания в държавния сектор и държавни изследователски организации

Важни изследователски институти в държавния сектор

Трите основни звена в националната система за държавни научни изследвания и иновации на Унгария са: Унгарската академия на науките, университетите и други държавни изследователски и технологични институти.

Унгарската академия на науките (УАН) обединява 18 института за естествени науки и 15 института за социални и хуманитарни науки. Към нея работят и голям брой изследователски групи в унгарските университети. В настоящия момент директно от държавния бюджет се финансират около 60 % от провежданите в УАН изследвания, а за останалите 40 % средствата се генерират от участие в други държавни програми или източници. Това води и до промяна на характера на изследователската дейност - от предимно фундаментални изследвания към изследвания с приложна насоченост (участие в голям брой приложни програми съвместно с индустрията)

През последните години значението на университетите нараства. За периода 1998-2000 г. в системата за висше образование на Унгария се извършва основен процес на интеграция. Неговата цел е да се решат проблемите, свързани с нарастващия брой студенти, да се постигне по-голяма гъвкавост и разнообразие в системата, както и да се изпълнят целите на дългосрочната политика на правителството. Във връзка с това университетите, които преди са били с тесни профили на специализация, се трансформират в интегрирани, мултидисциплинарни университети. Това дава възможност за увеличаване на броя на студентите, разширяване на учебната програма и достигане на интелектуалната критична маса за изследванията. Бюджетите за научноизследователската дейност на университетите са силно зависими от държавните субсидии, които са два основни вида: нормативна подкрепа за изследвания и различни държавни фондове и програми. Сътрудничеството между университетите и частния сектор и участието им в многостранни и двустранни научни програми са друг основен източник на доходи.

Подготвя се и специален законопроект за висшето образование. Основните цели на този законопроект са интегриране на висшето образование на Унгария в процеса от Болоня и реструктуриране на образователната, финан-

совата и административната система на университетите. Очаква се тези промени да окажат положително влияние върху партньорството между предприятията и университетите.

В тази връзка през 2001 г. са започнали работа пет съвместни изследователски центъра (Co-operative Research Centers - CRC). Те са разположени в най-големите университети и целта им е да се развие сътрудничеството между институтите за висше образование, други изследователски институти с нестопанска цел и бизнес сектора, по-специално МСП. Министерството на образованието е формирало специален фонд, подпомагащ създаването на такива нови центрове. Средствата в него постъпват от Фонда за изследвания и технологични иновации и Оперативната програма за повишаване на конкурентноспособността на икономиката на страната към Националния план за развитие. На всеки център могат да бъдат отпуснати между 50 и 250 млн. унгарски форинта (максимум 50% от планирания бюджет на центъра) за първоначален период от 3 години, като условието е те да са регистрирани заедно с бизнес партньори.

Извънбюджетни изследователски организации

Едни от най-важните фондации и асоциации, занимаващи се с изследвания в Унгария, са фондацията Bay Zoltan Foundation (BZF) и Collegium Budapest (CB). Bay Zoltan Foundation е най-голямата фондация за изследвания в страната, създадена през 1993 г. и включваща три изследователски звена: Институт по биотехнологии, Институт по материалознание и технологии и Институт по логистика и управление и планиране на производството.

Създаден по новаторския модел на Princeton Institute for Advanced Studies (IAS), институтът Collegium Budapest е първият институт от IAS-типа в Централна и Източна Европа. Той представлява нов тип институт, различен както от университетите, така и от специализираните изследователски институти. Неговото основно предимство е, че предлага на изследователите, работещи в него, временно освобождаване от техните административни и преподавателски задължения, давайки им възможност да се концентрират изцяло върху своята изследователска работа.

Изследвания и разработки в частния сектор

Иновационната активност на частния сектор все повече и повече се засилва, доказателство за което е нарастващият брой изследователски звена в предприятията. Голям брой световноизвестни компании са създали изследователски лаборатории в страната. Основните изследова-

телски съоръжения са създадени или придобити от мултинационални компании като: *Sanofi/Chinoin, Astra, Teva/Biogal, Akzo Nobel/Organon* (фармацевтично производство); *Ericsson IBM, Compaq, Nokia, Siemens, Motorola, Tata Consultancy, T-Systems/Matav* (информационни и телекомуникационни технологии); *Audi, Volkswagen, TEMIC, Michelin, Knorr-Bremse, Mannesmann-Rexroth, Flextronics* (машиностроене).

Система за регистриране на научноизследователската дейност в Унгария

През последните години нарастващото търсене на точна документация за финансираните от бюджета изследвания се превръща в правителствена политика. Във връзка с това през 2002 г. е създадена нова система за документиране на научноизследователската дейност в Унгария. С цел да се увеличи прозрачността на финансираните от бюджета изследвания, да се разкрие двойното финансиране и да се подпомогне търсенето на партньори от страната и чужбина, с наредба на правителството се създава Регистър на националните изследователски дейности. Новата онлайн база данни дава задълбочена представа за резултатите от научноизследователската дейност в Унгария и подпомага унгарското участие в международното сътрудничество. Всички изследователски звена са задължени да дават информация за научноизследователските проекти, финансирани от държавния бюджет, в които участват. Освен това Регистърът е отворен за всички изследователски звена, занимаващи се с научноизследователска дейност. Свързаните с това техническа работа и информационно осигуряване (събиране и електронна обработка на информацията) се извършват от Националния център за техническа информация и библиотека към Университета по технология и икономика в Будапеща, а оценката и анализът на информацията се осъществяват от Националната служба за изследвания и технологии.

3. Държавна подкрепа за научноизследователската дейност и иновациите в частния сектор

В Унгария съществуват два типа държавна подкрепа за научноизследователска дейност и иновации: директно държавно финансиране на базата на конкурси за предложения и индиректни икономически стимули (данъчни облекчения или инвестиционни стимули).

Основните проблеми, по които се търсят решения, са:

- Недостатъчен научноизследователски и иновационен капацитет на частния сектор

тор - по-голяма част от фирмите не осъществяват никаква научноизследователска дейност;

- Сравнително добре развита научна система, но с недостатъчна връзка с частния сектор - ограниченото търсене на услуги от страна на частния сектор.

Национални научноизследователски програми

Програмата осигурява директни финансови средства за реализацията на основните цели: широкомащабни, интердисциплинарни и интегрирани изследователски проекти, които чрез съсредоточаването на материални и интелектуални ресурси могат да доведат до реални открития в определени области. Основните пет области са: подобряване на качеството на живот, информационни и комуникационни технологии, изследвания в областта на агробизнеса на биотехнологиите; изследвания върху националното наследство и съвременните социални изменения.

Национален фонд за научни изследвания

Фондът е създаден през 1986 г., като дейността му се ръководи на Унгарската академия на науките. От 1991 г. работи като независима организация. Задачите му са да подкрепя фундаменталните изследвания, развитието на научноизследователската инфраструктура и научната работа на млади изследователи. Фондът осигурява финансова подкрепа обикновено за период от три години, а в някои случаи максимум до 5 години.

Национален фонд за технологично развитие

Основните му цели са насочени към стимулиране на технологичните иновации, развитие на научноизследователската инфраструктура и разпространение и икономическо приложение на резултатите от разработките.

Обикновено продължителността на проектите, финансирани от фонда, е три години, като в повечето случаи общата сума на помощта покрива не повече от 50% от разходите за изследвания и развойна дейност.

Разпределение на средствата, отпуснати от държавния бюджет за трите основни научноизследователски програми за периода 2000 - 2003 г.

(млрд. форинта)

	2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.
Национален фонд за научни изследвания	3,1	4,2	5,4	6,8
Национален фонд за технологично развитие	6,3	8,75	10,94	8,9
Национални научноизследователски програми	0	5,572	10	7,5

С цел подобряване на конкурентноспособността на унгарските предприятия и създаването на условия за стабилен икономически растеж в страната, през 2003 г. парламентът взема решение за изменение на някои правила за данъчното облагане. От 2004 г. са в сила следните данъчни преференции:

- Данъчни кредити за научноизследователска и развойна дейност в размер на 300%, ако лабораториите на фирмите се намират в университети или други държавни изследователски центрове;
- Освобождаване от данъчно облагане при наемане на студенти в размер до 53 хил. форинта/месечно;
- Ускоряване на процедурата по възстановяване на данъците;

- Увеличаване на данъчните облекчения при инвестиране;

Освен това от 2004 г. са предприети мерки за привличане на инвестиции от чуждестранни фирми в научноизследователска дейност, някои от които са:

- Технологична модернизация: осигуряване на помещения, сгради и инфраструктура в и извън територията на предприятията с цел привличането на конкурентни технологии, които улесняват производството на модерни продукти; поддържане на съвременни машини, оборудване, софтуер. Горният лимит на отпусканата сума е 50% или 770 хил. евро.
- Създаване на регионални корпоративни центрове: кандидатите трябва да се занимават най-малко с една от следните дейности - разработки и услуги в об-

ластта на информационните технологии, дистрибуция, логистика, допълнителни финансови услуги, бизнес консултация и др. Горният лимит на отпусканата сума е 50% или 560 хил. евро.

Източник:

<http://www.oecd.org/dataoecd/30/41/34242837.pdf>

В. Георгиева

ОСНОВНА РАМКА НА НАУЧНАТА, ТЕХНОЛОГИЧНАТА И ИНОВАЦИОННАТА ПОЛИТИКА НА ДАНИЯ

Дания е една от страните с голям потенциал в световната икономика, базирана на знания, с добри позиции в Европа в областта на изследванията, образованието, иновациите и информационните технологии. Въпреки това нейната научна, технологична и иновационна система е фрагментирана и недостатъчно ефективна. За да се постигне съгласувано и ефективно използване на изследователските ресурси, от 2002 г. правителството предприема някои действия и инициативи.

Една от първите стъпки в тази насока е обединяването на Министерството на образованието, Министерството на икономиката и търговията и Министерството на науката и информационните технологии в едно общо министерство - Министерство на науката, технологиите и иновациите. Целта е да се концентрират усилията и да се постигне съгласуваност в областите, които са основата на обществото, базирано на знания.

Заедно с това се извършва и цялостно реформиране на системата за държавни изследвания и иновации. Този процес включва: Закон за технологиите и иновациите; реформа на системата на съветите за научни изследвания; университетска реформа; нови закони, засягащи работата на Датската национална фондация за изследвания и на държавните изследователски институти.

В тази връзка е и приетият през януари 2003 г. от правителството план за укрепване на датската научна система - "Наука в развитие". За периода 2001-2004 г., в съответствие с политиките, ориентирани към технологичния форсайт, в Дания се осъществява пилотна програма Технологичен форсайт. Целта ѝ е провеждането на осем форсайт изследвания и определянето на важните за стратегическата политика въпроси в областта на науката, технологиите, образованието, законодателството и иновациите. Първите направени проучвания са

в областта на безжичните технологии при компютрите, биотехнологиите, здравеопазването, "зелените" технологии на бъдещето, а в процес на разработване са и изследвания по въпросите на нанотехнологиите и хигиената.

Последната фаза на пилотната програма за технологичен форсайт е тясно свързана със създаването на изцяло нов "Фонд на бъдещето" за развитието на технологии, които ще имат голямо значение в бъдеще като информационните и комуникационни технологии, биотехнологиите, нанотехнологиите.

1. Изследвания в държавния сектор и държавни изследователски организации

1.1. Структура на системата за изследвания и иновации

Научната, технологичната и иновационната система на Дания обхващат две подсистеми: система за държавни изследвания и система за технологични услуги.

Системата за държавни изследвания включва 11 университета (пет, от които имат няколко факултета, а четири са с един факултет) и 22 държавни изследователски института, които са подчинени на 9 министерства.

Данните за нивото на разходите за изследвания показват, че в университетите се извършват 60% от държавните изследвания, докато в държавните изследователски институти и болниците, съответно 20 и 15%.

Системата за технологични услуги включва 11 оторизирани института за технологични услуги (GTS института), които са независими организации с нестопанска цел. Те предлагат на датските предприятия, най-вече на малките и средните фирми, приложно-ориентирани и технологични знания и консултации.

1.2. Финансиране на научноизследователската дейност на държавните институти

Държавна подкрепа за научноизследователската дейност за периода 2002-2007 г.
(млн. датски крони)

	2002 г.	2003 г.	2004 г.	2005 г.	2006 г.	2007 г.
Университети	4 242	4 579	4 756	4 866	4 611	4 597
Държавни изследователски институти	1 280	1 163	1 031	946	933	913
Система на съветите за научни изследвания	1 041	1 081	1 231	1 134	865	864
Други	2 896	2 732	2 432	2 524	3 111	3 133
Общо	9 459	9 555	9 540	9 470	9 520	9 507

1.3. Инвестиции в перспективни високотехнологични области

През 2004 г. правителството на Дания подкрепя идеята за създаването на "Фонд на бъдещето", който да финансира развитието на перспективни високотехнологични области като биотехнологии, нанотехнологии, информационни и комуникационни технологии. Очаква се през следващите няколко години в този фонд да бъдат инвестирани около 16 млрд. датски крони. Отпуснатите средства ще бъдат изразходвани не само за провеждането на изследвания на световно ниво, но и за иновации и повишаване на квалификацията на научните кадри.

1.4. Нови реформи за по-ефективна система за научни изследвания

През последните години на базата на препоръките от различни заинтересовани страни в Дания се извършва цялостна реформа на системата за държавни изследвания с цел подобряване на нейната ефективност. Усилията са насочени основно към:

- Реформа на съветите за научни изследвания;
- Университетска реформа;
- Законодателна реформа, засягаща държавните изследователски институти;
- Закон за технологиите и иновациите.

Реформа на системата на съветите за научни изследвания

През 2003 г. е взето решение за правителствена реформа на системата на съветите за научни изследвания. Целта на реформата е да се осигури по-опростена, по-прозрачна и по-малко бюрократична система, като в същото време се постигне по-добра координация между

отделните съвети. Новата система се състои от два съвета за изследвания, всеки от които се управлява самостоятелно.

Съветът за фундаментални изследвания ще подкрепя и финансира проекти и дейности, базирани на идеи от научните среди - например изследователи, работещи в университети, държавни изследователски институти и други центрове и институти за изследвания.

Съветът за стратегически изследвания ще подкрепя изследвания, базирани на приоритетите на политиката. Освен това той ще предоставя средства за подобряване на взаимодействието между държавните и частните изследователски институти, както и ще стимулира интердисциплинарните изследвания.

Университетска реформа

През 2003 г. парламентът на Дания гласува нов Закон за университетите. Целите му са подобряване на условията и възможностите на университетите, увеличаване на тяхната автономност и самоуправление, определяне на мултидисциплинарни и стратегически приоритети за всички дейности, свързани с образованието, изследванията и разпространението на знания.

Според този закон всички университети стават независими държавни организации под ръководството на Министерството на образованието, технологиите и иновациите. За да се постигне това, е реформирана административната структура на управление. Отменя се предишният начин на изборност на органите на управление на университетите (академичния съвет), като се въвежда борд, чийто председател, както и по-голяма част от членовете му са външни за университета лица. В борда участват също и не по-малко от двама студенти, както и представители на научния, тех-

ническият и административният състав. В бъдеще ректорът на университета ще се назначава от този борд.

Реформа на държавните изследователски институти

Реформата включва разработването и приемането на нов закон за държавните изследователски институти. Основната цел е да се увеличат изследванията и да се осигури по-добро взаимодействие между държавните изследователски институти и университетите в областта на изследванията, образованието и иновациите. Реформата се изразява в това институти да станат независими от съответните министерства по отношение на тяхното управление, а провежданите в тях изследвания, да се оценяват постоянно и независимо на базата на унифицирани и ясни принципи. Основните принципи при финансиране са средствата за държавни изследвания да се разпределят в условията на по-явна конкуренция.

Закон за технологиите и иновациите

С цел подобряване на технологичното и иновационното развитие на предприятията и индустрията през юни 2002 г. парламентът одобрява Закон за технологиите и иновациите. Законът засяга няколко инициативи, ръководени от Министерството на науката, технологиите и иновациите, в това число: технологични услуги (GTS-центрове), технологични инкубатори, схеми за индустриални изследвания, иновационни договори, технологичен форсайт. Той съдейства за подпомагане на:

- сътрудничество и разпространение на знания между институциите и фирмите, създаващи знания, и институциите и фирмите, които използват знания;
- разработване, иновиране, разпространение, приложение и комерсиализация на резултатите от изследванията, новите технологии и новостите, свързани с организацията и пазара;
- създаване и развитие на фирми, базирани на знания и нови технологии;
- осигуряване на финансиране и консултиране на тези фирми;
- международно сътрудничество при използването на знанията и технологиите;

За да се постигнат целите на новия закон, е създаден Съвет за технологии и иновации. Неговите задачи са да дава препоръки на Министерството на науката, технологиите и иновациите и да ръководи инициативите, включени в Закона за технологиите и иновациите.

2. Държавна подкрепа за научните изследвания и иновациите, осъществявани от частния сектор

2.1. Разширяване на схемата за данъчни облекчения

През пролетта на 2002 г. парламентът приема 150% намаляване на данъците върху разходите на фирмите за изследвания, осъществявани в университети и държавни изследователски институти.

Поради недостатъчния интерес към схемата и стимулиране на участието на МСП в нея, през 2003 г. тя е разширена. Идеята на разширяването е МСП да ползват 150% намаление на разходите си за изследвания, при участие в съвместни изследователски проекти с държавните изследователски институти.

2.2. План за действие в областта на предприемачеството

През януари 2003 г. правителството представя план за действие за предприемачеството в областта на иновациите и високите технологии. За първи път в този план предприемачеството се разглежда като неразделна част от комерсиализирането на изследванията.

Инициативите в плана за действие са насочени към разработването на стабилна и съгласувана инфраструктура за комерсиализиране. Освен всичко друго това включва създаването на ново междуинституционално звено за технологичен трансфер в областта на биотехнологиите в района на Копенхаген, стратегия за комерсиализиране на изследванията, последвана от план за действие за сътрудничество между частния и държавния сектор и обновен модел (трето поколение) за иновационни инкубатори.

2.3. Трето поколение на иновационни инкубатори

Инициативата за създаване на иновационни инкубатори възниква през 1998 г. Основната ѝ цел е да се инвестира и да се подпомага разработването на иновационни идеи. Във връзка със стратегията за комерсиализиране на изследванията през 2002 г. е разработен нов модел на финансиране на инкубаторите. Основният критерий, по който се разпределят средствата от него, е възможността на инкубаторите да привличат допълнителен частен капитал към проектите, ръководени от тях. При новия модел също се поставя ударение на дейностите в мрежа между инкубаторите, университетите и други изследователски институти.

2.4. Датска Академия по предприемачество

Една от новите инициативи в областта на предприемачеството е създаването през 2004 г. на Академия по предприемачество. Целта на Академията е да предоставя на студентите необходимите знания в областта на иновациите и предприемачеството. За периода 2004-2007 г. е отпуснат бюджет в размер на 40 млн. датски крони.

2.5. Датски Фонд за развитие

За да се подпомогне финансово изследователската и развойната дейност на датските фирми, през 1992 г. е създаден Фонд за развитие. От създаването му досега са отпуснати около 2 млрд. датски крони. Освен това 284 млн. датски крони са изразходвани за схемата за гарантиране на банкови заеми. Тази схема осигурява гарантиране на банкови заеми за фирми с персонал по-малко от 50 човека, които не могат да получат заем от традиционната банкова система без такава гаранция. През 2000 г. Законът за Фонда за развитие е изменен. Съгласно новите промени, Фондът може да получава по-голяма част от приходите от успешни бизнес проекти и след това да ги инвестира в по-рискови проекти.

3. Подобряване на сътрудничеството и свързване в мрежа на иновационните организации

Индустриалната структура на Дания се характеризира с голям брой малки и средни предприятия. Тъй като по-голямата част от тях не разполагат с необходимите ресурси за осъществяването на широкомащабни изследвания и разработки, е важно те да имат достъп до знания от институтите, създаващи знания. Последните проучвания обаче показват, че в сравнение с останалите страни членки на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, Дания е на едно от средните места по отношение на взаимодействието между бизнес предприятията и изследователските институти.

В тази връзка правителството предлага план за действие, с който да се стимулира сътрудничеството между научните институти, предприятията и индустриалния сектор. Усилията са насочени основно към следните шест области:

- Сътрудничество при изследователската и развойната дейност;
- Достъп до точни компетентни знания;
- Комерсиализация;
- Култура на взаимодействието в университетска среда;

- По-точно определяне на приоритетите на изследванията и иновациите;
- Нова насока на технологичните услуги.

За осъществяване на инициативите, заложи в плана за действие, са предвидени 275 млн. датски крони.

Някои от най-важните инициативи, включени в плана за действие, са:

3.1. Създаване на технологични мрежи

Правителството е стартирало схема, която да подпомага бизнес предприятията и научните институти на регионално, национално и международно ниво при изграждането на съвместни мрежи за знания. Намерението е чрез тези мрежи да се стимулира дългосрочното сътрудничество между различните заинтересовани страни като предприятия, университети, държавните изследователски институти и др.

3.2. Акт за технологичен трансфер на държавните изследователски институти

Новият акт за технологичен трансфер има за цел да стимулира трансфера на знания и технологии от държавните изследователски институти към индустрията, в това число създаването на нови предприятия, базирани на знания.

Съгласно тази нова законова рамка датските университети и държавните изследователски институти имат право да създават и инвестират в търговски фирми с цел технологичен трансфер. Очаква се този организационен модел да предложи много предимства.

3.3. Международна мобилност

От голямо значение е и мобилността на учените извън границите на Дания. За тази цел правителството създава международен център за мобилност, който да осигурява помощ на чуждестранните изследователи, предприятия и изследователски институти, които имат желание да си сътрудничат със сродни датски организации.

3.4. Схема за регионални мрежи

За периода 2001-2003 г. в Дания са създадени 18 регионални мрежи в различни области на индустрията. Мрежите са насочени главно към разработването на изследователски проекти и трансферирането на знания от изследователските институти към фирмите и училищата в рамките на региона. В регионалните мрежи участват фирми, центрове за висше образование, университети или други институти с образователна насоченост.

3.5. Иновационни консорциуми

От 2003 г. правителството подкрепя инициатива за формирането на иновационни консорциуми

(която замества бившата инициатива Centre Contracts). Иновационният консорциум има за цел установяването на сътрудничество между най-малко две фирми, един изследователски институт и един институт, отговарящ за разпространението на знания (обикновено Институт за технологични услуги) в рамките на един иновационен проект. Основните критерии, по които се осигурява подкрепа за иновационния консорциум, са изследванията да са насочени към разработването на нови продукти, техноло-

гии и услуги и проектите да водят до натрупването на знания в институтите за технологични услуги, към които има голям интерес от страна на датските фирми, особено на МСП. Държавни субсидии се отпускат на изследователските институти и институтите за технологични услуги, а фирмите сами покриват разходите си.

Източник:

<http://www.oecd.org/dataoecd/31/25/34241948.pdf>

С. Богданова

НОВИ ПЪТИЩА ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ. "ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИЯТ ДИАЛОГ FUTUR" – ОПИТ ЗА СПОДЕЛЕНИ ПОЛИТИЧЕСКИ КОНСУЛТАЦИИ

1. Изследователският диалог Futur

“С Futur ние напускаме утъпканите пътища за стимулиране на изследванията”, изтъква федералният министър на образованието и изследванията на Германия Еделгард Булман през 2001 г. на първата конференция, посветена на Futur. “Обществеността трябва да участва в процеса на определяне на новата стратегическа ориентация на Федералното министерство на образованието и изследванията. Основната цел е да се направят прозрачни решенията в областта на изследователската политика и с това да се засили отвореността на хората за бъдещето”. “Изследователският диалог Futur” е нова процедура за обсъждане, която включва и обществото при определяне на приоритетите за държавно стимулиране на научните изследвания.

Futur се идентифицира като “форсайт” процес¹, планира се и се провежда по поръчка на Федералното министерство на образованието и изследванията на Германия (Bundesministerium für Bildung und Forschung (BMBF)) от консорциум от институти и агенции под ръководството на Института за организационна комуникация (Institut für Organisationskommunikation IFOK). На широка обществена и научна основа се проучват желаното и възможното развитие в областта на науката, технологиите и обществото. При това спектърът на обсъжданите теми първоначално е напълно отворен. Като резултат се

изработват изследователски приоритети, които са непосредствено приложими при стимулиране на изследванията от страна на министерството. Първият етап на Futur, предмет на анализа, стартира през април 2001 г. През лятото на 2002 г. са разработени препоръки във вид на четири “водещи визии” за стимулиране на изследванията, които се прилагат от 2003 г. През есента на 2003 г. започва разработването на останалите теми, а от есента на 2004 г. започва ново издание.

Този процес достига значителен обхват. До 2003 г. в него участват като експерти над 1500 души, които са разделени в един вътрешен и един външен кръг. Освен това в работата са включени служебни лица от федералното министерство, представители на различни проекти и Съвета по иновации към Министерство на образованието и изследванията. Участващите експерти се избират като министерството и консорциумът определят кръг от инициатори, който се разширява чрез съноминации и чрез целенасочено включване на липсващи експертизи. След открито събиране на предложения и идеи се формират тематични полета, които се разработват от участниците в т. нар. фокус групи. Чрез избор, проведен на две степени, броят на темите, които продължават да се разработват се ограничава най-напред от 25 на 12, а след това на 5. През лятото на 2002 г. са приети първите четири водещи визии. Те формулират цели и посочват специфични изследователски области, чието стимулиране подкрепя тяхното постигане. Водещите визии се отнасят към областите: здравна превенция (със заглавие “Здрави и енергични през целия си живот чрез превенция на заболяванията”), образование и квалификация (“Да създадем свободен достъп до света на бъдещото образование”), информационни и комуникационни технологии (“Да живеем в света на мрежите: индивидуално и сигурно”) и граничната област между изследва-

¹ Форсайт е процес на систематично проучване на бъдещото развитие на науката, технологиите, икономиката и обществото с цел да се определят стратегическите области за научноизследователска и развойна дейност, които имат най-голям потенциал да доведат до реални ползи за икономиката и обществото като цяло. (б.пр.)

нията на мозъка и информатиката (“Да разберем мисленето”).

Чрез Futur Федералното министерство на образованието и изследванията преследва две цели. Първо, Futur трябва да даде нова информация за стимулиране на изследователските проекти. Досега решенията за определяне на специализираните програми се вземат главно на основата на т. нар. технология за ранно разпознаване, която е силно повлияна от организационната структура на министерството и е концентрирана върху научно-технологичното развитие. В сравнение с това, от Futur се очакват теми, които са интердисциплинарно насочени и са на границите на досегашните приоритетни области или ги фокусират по нов начин. Освен това темите трябва да са ориентирани към обществените и икономическите проблеми и потребности. На мястото на “технологичния тласък”(technology push) идва “общественото привличане” (societal pull).

Това отправя и към втората цел: по-добро обосноваване на политиката на стимулиране на федералното министерство. Затова се търси мнението на експерти, които са независими от съществуващите структури за определяне на приоритетите (в рамките на министерството и във взаимоотношенията с представителите на проекти) и представителни за различни обществени позиции. Освен това се цели постигане на по-голяма прозрачност и включване на широки обществени групи. Така в цел се издига участието на хора, които са засегнати от новите технологии. Следователно се разкриват два източника за обосноваване на решенията: познанията на независими експерти и демократичното обществено участие.

Анализът на Futur показва някои трудности, които са характерни за опитите за пряко обществено въздействие върху изследователската и технологичната политика като цяло. Вижда се как неформални методи за участие, в конкуренция със съществуващите политически структури за вземане на решения, изпадат в дилемата дали да рискуват политическа безрезултатност, или да поставят под съмнение благонадеждността на политическата отговорност. Същевременно обаче Futur показва и неочаквани възможности: обосноваването на приоритетите с научна експертиза е съвместимо в изненадващо висока степен с широкото обществено участие.

2. Експертиза и представителност

Като експерти във Futur участват освен учени по природни и инженерни науки, лекари, представители на изследователски фирми, така и учени по социални и хуманитарни науки, пред-

ставители на обществени групи (икономически съюзи, профсъюзи, образователни институции, сдружения за опазване на околната среда, от социалната сфера, църквата), творчески личности (футуролози, хора на изкуството)². Тази широка дисперсия на участниците изглежда по редица причини изключително балансирана.

Решенията за стимулиране, които, преобладаващо както и досега, се основават предимно върху експертизите на учените специалисти, срещат две принципни затруднения. Първо, самите експерти са засегнати от решенията, т.е. те са представители едновременно на своите собствени интереси или на интересите на своите дисциплини. Второ, дори учените често разполагат само с “мека” експертиза. За разлика от другите научни прогнози, при предвиждане на възможностите на бъдещото развитие на научните изследвания не е достатъчно познаването на настоящото състояние на научните дисциплини. Наистина няма алтернатива, прогнозите да се опират на наличното знание. Несигурността на прогнозата обаче е толкова по-голяма, колкото по-дългосрочно е предвиждането и затова толкова повече очакваните изменения не следват от доминиращата научна парадигма, а произтичат от бъдещия научен прогрес.

Освен това, тъй като при Futur изходен пункт за развитие на технологиите са бъдещите обществени и икономически потребности, е важно да се познават обществените нужди и проблеми, както и възможностите на техническото развитие. В резултат на ориентацията към потребностите значение придобиват оригинални идеи за развитие на възможни сценарии и ценностите, позволяващи да се прецени кои сценарии са желателни.

Чрез включване на широк спектър от участници са представени разнообразни интереси, мнения, становища. Изслушват се интересите не само на академичната наука и на изследователските фирми, но и на многобройни обществени групи. В смисъла на плурализма става възможно да се състезават конкуриращи се интереси, което ограничава налагането на частен интерес и води до съответна демократична представителност. Такава състезателност

² Съставът на участниците е, както следва: 45% учени (от тях 39% по хуманитарни /социални науки, 61% по природни / инженерни науки / медицина), 22% икономисти, 21% представители на обществени групи, 6% студенти, 2% представители на медиите, 4% не дават информация. Общо 27% са жени. Вж. BMBF 2003.

преобладава, от една страна, в рамките на фокус групите (където участници от различни дисциплини и организации разработват една тема) и, от друга страна, между фокус групите (конкуриращи се съответно техните теми да бъдат препоръчани за водеща визия), което на свой ред фактически ограничава мащаба на лобирането в тях.

Трябва да се каже с известни ограничения, че формите на представителност при Futur далеч не са изцяло реализирани. Според някои наблюдатели, учените са получили голяма тежест, интересите на потребители, пациенти и помлади генерации са сравнително по-малко представени, а прякото участие на “обикновени” или засегнати граждани в крайна сметка е играло подчинена роля. Въпреки това в областта на форсайт в удивителен обхват се оказва съвместимо това, което тъкмо в изследователската политика е трудно реализируемо: споделеното политическо консултиране легитимира политическите решения едновременно чрез съответна експертиза и чрез представително участие.

3. Политическо въздействие и конкуренция

Неформалната, законово нерегламентирана процедура на гражданско участие в технологичната политика често страда от това, че политическото ѝ въздействие е незначително или зависи в голяма степен от политическата ситуация. За да се постигне рационалност, резултатите на Futur – особено водещите визии, трябва да се вземат предвид при определяне на приоритетите на изследователската политика, както и при разпределяне на средствата за стимулиране. С тази си цел обаче Futur по особен начин влиза в конкуренция с властовите претенции и политическата отговорност на установените институции. Така напр. федералното министерство от началото на процеса настоява да запази решаваща роля при определяне на предложенията за стимулиране.

Обстоятелствата са такива, че традиционните политически актьори са тясно свързани с процеса. Те имат последната дума при избора на теми и при определянето на водещите визии. При редукция на темите (първоначално от 25 на 12, а след това от 12 на 5) най-напред гласуват участниците във Futur, като при това са зададени редица качествени признаци (фокусиране на темата, интердисциплинарност, ориентиране към потребностите, своеобразие). Окончателното решение обаче се взема от министъра, като влияние при това оказват становищата на отделите в министерството и на Съвета по иновации.

Централна роля при определяне на водещите визии играе Съветът по иновации, консулта-

тивен орган на министерството, в който са представени интересите на науката и социалните партньори. Официално той съпровожда консултативно Futur и особено избора на теми, като по този начин резултатите придобиват политическа тежест. В съгласие със становището на Съвета са определени три от първоначалните пет теми за водещи визии. Темата “Индивидуални продукти за пазара на бъдещето” е включена като комплексна тема към останалите програми на министерството, а темата “Жизнен цикъл на знанието” е изоставена поради това, че е недостатъчно разработена. В замяна на това, друга тема - “Да разберем мисленето” - става водеща визия, която в началото на процеса се дискутира, но поради липса на заинтересовани участници отпада. При последния избор (5 от 12) тя обаче е оценена от министерството, представителите на проекти, консорциума и Съвета по иновации като много интересна и продължава да се развива.

Чрез тази форма на формулиране на решенията се повишава политическото въздействие на резултатите на Futur, тъй като окончателните теми се съгласуват не само с отделите на министерството и с представителите на проекти, а са обезпечени и с политическата тежест на министъра и на Съвета по иновации. След 2003 г. са възложени редица програми, с които се стимулират идентифицираните чрез Futur изследователски теми. Впрочем тъкмо начинът на формулиране на решенията, според някои анализатори, поставя под въпрос обхвата, в който се прилагат резултатите от процеса на споделени консултации. Докато в процеса се включват традиционни актьори и доминират централизираните решения, е трудно да се разпознае доколко неговите резултати се базират на независими, представителни експертизи.

Непрозрачността отчасти е израз на принципна проблематика, която като такава изглежда е трудно да се избегне. Политическите институции трябва да запазят правото си на последно решение спрямо неформалните методи за консултации и участие особено там, където с използване на бюджетни средства става въпрос за централни задачи на политиката. Само така осъществяването на решенията става възможно, а поемането на политическа отговорност – ясно. Освен това в настоящия случай предложенията за решение са по същество и институционално изключително комплексни. Трябва не само да се намерят интересни теми от обществена и научна гледна точка, но и да бъдат съгласувани със съществуващите програми и с изследователската инфраструктура. Въпреки това някои от участниците във Futur са на мнение, че намирането на решения като

цяло е непрозрачно и така поставят под съмнение откритостта на целия процес. Затова трябва да бъде ясна ролята на споделеното консултиране, а участващите експерти да имат функция, която те да изпълняват независимо и

която да намира резонанс при вземане на решения в министерството.

Източник: <http://www.uni-bielefeld.de/philosophie/personen/adam/futur.pdf>

Т.Димитрова

НАУКА И ИНДУСТРИЯ

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА “ЕВРОПЕЙСКАТА ХАРТА ЗА МАЛКИЯ БИЗНЕС”

През 2000 г. на срещата на върха в Лисабон държавните и правителствените ръководители на страните членки на Европейския съюз (ЕС) приемат за цел до 2010 г. ЕС да се превърне в най-конкурентноспособната и динамична икономика в света, основана на знанието - икономика, която е способна на устойчив икономически растеж, на създаване на повече и по-добри работни места, както и на по-голямо социално сближаване и предотвратяване на социалната изолация.

Малките предприятия са основен двигател на иновациите, на заетостта, както и на социалната и местната интеграция в Европа. Малките фирми играят важна роля в европейската икономика. Те са близо 25 млн. на брой (99% от всички фирми в ЕС), осигуряват 95 млн. работни места (за почти 55% от заетите лица в частния сектор) и са важен източник на фирмена динамика и иновации.

През 2000 г. се приема “Европейска харта за малкия бизнес” с цел да бъде създадена най-добрата възможна среда за развитие на малкия бизнес и предприемачеството. Освен страните членки на ЕС и страните кандидатки, към хартата вече са се присъединили страните от западната част на Балканския полуостров и Молдова – общо 35 държави. Страните по хартата се ангажират да работят съобразно потребностите на малкия бизнес в следните направления: образование и професионално обучение в предприемачество; по-евтино и бързо начало; законодателство и регулация, по-благоприятни за развитието; наличие на умения; подобряване на достъпа до Интернет; използване в по-голяма степен на предимствата на Единния пазар; данъчна политика и финансови въпроси; засилване на технологичния капацитет на малките предприятия; успешни модели за електронен бизнес и най-добра подкрепа за малкия бизнес; развитие на по-засилено и ефективно представителство на интересите на малкия бизнес на национално ниво и в Европейския съюз.

Изпълнението на хартата постоянно се проверява, като се определя и подчертава напре-

дъкът в подобряването на рамковите условия за малкия бизнес. На базата на доклади на страните, ежегодно се подготвя доклад за приложението на хартата, за постиженията и недостатъците, и се описват и разпространяват най-добрите практики за подобряване на рамковите условия за малки фирми. Това е от особено голямо значение за новите членове на ЕС и за страните кандидатки, защото им дава възможност да изучават и да използват европейския опит при хармонизирането на законодателството си и при създаването на условия, благоприятни за малкия бизнес. През есента на 2004 г. е публикуван петият доклад за приложението на хартата.

Разгледани са резултатите, постигнати в три направления:

- образование и професионално обучение в предприемачество, по-специално в училище;
- законодателство и регулация, по-благоприятни за развитие, по-специално оценка на последиците и закони за банкрута (оценка на въздействието върху малкия бизнес и предприемачите);
- наличие на умения, по-специално мерки за преодоляване на недостига от образовани техници и инженери.

Образование и професионално обучение в предприемачество – възпитаване в предприемачески дух в училищата

Първата необходима крачка в тази насока е създаването на формални връзки между различните сектори на публичното управление, основно между министерствата на икономиката и на образованието, за изготвяне на обща стратегия. В много страни вече има такива връзки (Франция, Холандия, Финландия и Норвегия). Известни стъпки в тази насока са направили и някои от новите страни членки на ЕС, по-специално Литва.

Следващата необходима стъпка е възпитанието в предприемаческа инициатива да се включи като цел в националните учебни пла-

нове на общообразователните и на професионалните училища. В случая “предприемаческа инициатива” се разбира в по-широк смисъл на думата, не само като умение за създаване на фирми, а по-скоро като вътрешна нагласа. Добри практики в тази насока засега имат малко страни. Тази цел (възпитанието в предприемаческа инициатива) е назована конкретно в учебните планове на общообразователните училища на Чешката република, Испания, Ирландия, Полша, Финландия и Норвегия. Положителни примери има и при професионалните и техническите училища.

В страните с автономни училища е целесъобразно да се въведат мерки за подпомагане на възпитанието в предприемачество. Засега подобни мерки се предприемат в доста ограничен мащаб. Съществен проблем е и недостатъчната квалификация на учителите в тази област. Добри практики има в Холандия, където правителството подпомага пилотни проекти в училищата и разпространява добрите практики, и във Великобритания с нейните “Enterprise Education Pathfinders”.

Учебните власти трябва да подпомагат и да включват в учебните планове програми, при които учениците се занимават с мини (или с виртуални) фирми. Такава практика има в Ирландия. Тези програми предоставят добре изпробвани методи, които могат да се нагодят към местните условия. Годишно близо 600 хил. ученици в Европа работят в ученически фирми. Някои неправителствени организации подпомагат такива фирми на всички нива на образование, често чрез мрежи като Junior Achievement-Young Enterprise, EUROREN и JADE. Австрия предлага интересен пример със систематичното използване на фирми за практика във втората степен на професионалното образование.

В страни като Кипър, Унгария, Словакия и Гърция са нужни по-усилени политически мерки, за да се осъзнае важността на възпитанието в предприемачество в училищата.

Законодателство и регулация, по-благоприятни за развитието

През последните години в много страни стартират програми за по-благоприятно законодателство и по-благоприятна регулация, а в почти всички страни членки на ЕС –15 оценката на последиците (от законодателните мерки) е на челно място в политическия дневен ред. Тази оценка е неотменна част от подготовката на нови правни актове в много от страните. В практиката обаче е трудно да се гарантира, че резултатите от оценката наистина ще се използват за подобряване на предложенията и

няма да се превърнат във формалност. Отрицателното въздействие от някои правни актове се отразява най-силно на малките фирми, а само в седем страни се провеждат тестове за това влияние върху малкия бизнес. В хартата се предлага малките фирми да бъдат освободени от някои регулаторни задължения.

Водещи в оценката на последиците са Холандия и Великобритания, напредък има и в Полша. В доклада се препоръчва на всички страни да използват оценката на последиците за подобряване на законодателството и регулацията и за отстраняване на административни пречки.

Препоръчва се различните министерства да си сътрудничат при оценката на последствията. Въвеждането на електронно правителство (e-government) облекчава консултациите между заинтересованите в ранния стадий на предложенията. Добри резултати има в Естония и Латвия. Изостанали в това отношение са Франция, Португалия, Словения и Словакия.

Национални закони за банкрута – облекчаване на ново начало

Прекалено строгите закони и сложните методи за обявяване на банкрут могат да възпрепятстват предприемаческата инициатива. Те трябва да бъдат заменени с по-бързи, евтини, достъпни, подходящи и прозрачни правни норми. Много често след проблеми при първото създаване на фирма, вторият опит на предприемачите е успешен; трябва да се облекчи възможността за ново начало.

През 2004 г. повечето страни членки преработват законите си за банкрут. Добър пример е Законът за банкрут в Испания. Необходими са и промени в методите за спасяване и реструктуриране на фирми. Интересни новости са френският Закон за спасяване на фирми, насочен към своевременно откриване на финансови затруднения и подпомагане на втори шанс, и холандският проект за реструктуриране на дълговете на предприемачите извън съда. Оцеляването на новите фирми се подпомага и с предлагане на финансово достъпни консултантски услуги за предприемачи като например в “Центъра за самостоятелен бизнес и малки фирми в затруднение” в регион Брюксел-столица в Белгия, и “Дискусионен форум за предприемачи” в Холандия. Постоянната подкрепа от инвеститори, бизнес партньори и кредитори може да подпомогне даден предприемач в затруднено положение да избегне фалит и да не отпадне от пазара; подходът на административните власти трябва да е насочен към подкрепа на превантивните мерки, а не към наказание за закъснели действия.

Наличие на умения – по-ясно насочване на възпитанието и обучението към потребностите на фирмите

Повечето страни все по-систематично следят актуалните и бъдещите потребности от умения. В това отношение държавата си сътрудничи с фирмените съюзи, социалните партньори, регионалните и браншовите организации. В някои страни с традиционно тесни връзки между университетите и частния сектор (например Швеция), са създадени институционални рамки за това сътрудничество. Други страни облекчават тези връзки чрез финансови средства, такси и налози, секторни инициативи и програми, които комбинират учебните занимания в средния курс с професионалното обучение (Италия).

Страните членки следят какви умения са нужни и реформират политиката си на възпитание и обучение, като я съгласуват със структурните промени на пазара на труда. Актуализирането на образователните програми става с участието на заинтересованите партньори, главно фирмите, и в съответствие с изискванията на пазара на труда (Франция, Австрия).

Всички са единодушни, че обучението през целия живот има голямо значение в наше време, но в малко страни съществува подходяща цялостна система за стимулирането му. Новите възможности за обучение се изследват и прилагат само в някои страни (Ирландия, Словения и Великобритания). В доклада се препоръчва по-активно да се мобилизират публични и частни инвестиции за стимулиране на този процес през целия човешки живот.

В повечето европейски страни има недостиг на инженерни кадри и към техническите дисциплини се насочват сравнително малко младежи. Подходящи консултации могат да допринесат за по-добрия имидж на определени професии и за привличането на интереса на младите към професии с добри перспективи като инженерство, информационни и комуникационни технологии и др. С тази цел в страните членки се провеждат различни инициативи за професионално консултиране, излъчват се тематични телевизионни програми, създават се научни клубове и др. Най-интересни прояви имат браншовите организации в Германия и Ирландия.

В доклада се препоръчва: в Белгия да се вземат мерки за по-добро наблюдение на уменията на държавно и регионално равнище с цел повишаване на мобилността между регионите; в Чехия, Гърция и Словакия да се развиват връзките между университетите и фирмите; в Италия да се подпомагат специализирани образователни програми във фирмите.

В доклада е обърнато по-специално внимание на страните кандидатки. Най-важното предизвикателство пред тях е да повишат конкурентноспособността на фирмения си сектор. Препоръчва се България и Румъния да работят по подобряването на правните рамкови условия и стимулирането на създаването и растежа на нови фирми. В Румъния и Турция трябва да се работи по-усилено по оценката на последиците. България има значителен напредък в тази област. И в трите страни са предприети достатъчно мерки за стимулиране на създаването на умения.

Необходими са допълнителни усилия в областта на обучението през целия живот и на изграждането на умения, подходящи за нуждите на малките фирми.

Едно от заключенията в доклада е, че Европейската комисия (ЕК) трябва да насочи по-силно вниманието към малките и средните предприятия (МСП) във всички политики на общността. МСП са интегрирани в повечето дейности на ЕС. Има много програми и инициативи специално за тях, в които проличават и добрите резултати от изпълнението на хартата. (Многогодишната програма за фирми и предприемаческа инициатива, по-специално за МСП, допринася за финансовите инструменти, а завършилият наскоро проект за най-добри методи - за подобряване фирмената среда за МСП). В други програми на Комисията МСП се подпомагат директно или индиректно. Структурният фонд е най-важната програма за МСП, до него има достъп и на регионално, и на локално равнище. МСП са приоритет за направен и е “Изследвания”, където е дефинирана конкретна цел за тяхното участие.

Все пак са необходими някои мерки за облекчаване на участието на МСП в програмите на ЕС (чрез опростяване на административните разпоредби, чрез намаляване времето за оценка на проектите и др.)

Докладите по проектите за най-добри методи са друг източник на препоръки и примери за доказани методи. Например проектът “Възпитание в предприемаческа инициатива” допринася за добри резултати в Естония, Литва и Норвегия. Този проект, “Планът за действие на ЕК за предприемаческа инициатива” и националните доклади по изпълнението на хартата на други страни (Испания, Финландия) инициират подготовката на разширената програма за предприемаческа инициатива в Швеция. Кипър, Латвия, Унгария и Норвегия са използвали препоръките на проекта “Преструктуриране, банкрут и ново начало” при преработването на националните си правни разпоредби. България

е разработила методика за оценка на последиците, ползвайки опыта на Холандия и Словакия.

Конференциите по хартата са успешен форум за обмен на най-добри методи.

Източник:

<http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/178&format=HTML&aged=0&language=DE&guiLanguage=de>

Д. Бъчварова

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ БИЗНЕСА И ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

Модернизацията на образованието изисква нови отношения между бизнеса, висшите учебни заведения и обществото. Опитът на Великобритания в това отношение може да даде отговор на много въпроси, защото в тази страна проблемите на образованието са част от националната политика.

Реформирането и модернизирането на висшето образование е сложен процес със специфични особености, който се извършва в тясна връзка с общите и фундаменталните проблеми на учебните заведения, бизнеса и обществото. Социалният диалог и партньорството могат да подсказват какви междуорганизационни отношения и връзки да се създадат, които най-добре да отговарят на поставената задача. Тези въпроси излизат извън сферата на висшето образование и засягат цялата образователна система - началното, средното професионално образование и обучението през целия живот. През последните години тези проблеми широко се обсъждат във Великобритания.

Проявявайки загриженост за конкурентноспособността на английската икономика, правителството все повече оценява ролята на науката. Инициативи на различно ниво стимулират висшите учебни заведения да провеждат съвместни научни изследвания с предприятията, което е особено важно при непрекъснато увеличаващия се брой от малки и средни предприятия, изграждащи дейността си на основата на знанията.

Икономиката, основана на знания, изисква създаване и участие в този процес на многоорганизационни и многоотраслови мрежи и мрежови организации. Правителството на Великобритания се стреми да оказва финансова помощ при изграждането на тези структури. Така мониторингът на държавните инвестиции и определянето на насоките във взаимоотношенията между бизнеса и висшето образование стават приоритетни.

Интересът на правителството по този въпрос предизвиква провеждането на мащабно изследване. На основата на данните, получени от стотици учебни заведения, компании и профе-

сионални асоциации, през декември 2003 г. е публикуван обзорът на Ричард Ламберт "Анализ на сътрудничеството между бизнеса и образованието". Финансовият Съвет за висше образование също следи за промените в отношенията между бизнеса и висшето образование. На основата на двата източника са проследени тези взаимоотношения.

Правителството на Великобритания изразходва годишно за висшето образование около 7,5 млрд. евро, като 4,5 млрд са за обучение и 3 млрд. за изследвания.

Мрежите за взаимодействие са основа за сътрудничеството между висшето образование и бизнеса. На преден план излиза ролята на партньорските отношения и създаването на мрежи от сътрудничаещи си организации. Тези взаимоотношения изискват взаимно доверие и обмен на информация за целите, познаване на механизмите на бизнеса и желание за преодоляване на възникналите проблеми.

Компаниите, висшите учебни заведения, финансово-кредитните институти и правителствените агенции трябва да установят такова сътрудничество, което да отразява мрежовите взаимоотношения в икономиката.

Висшите учебни заведения сами чувстват необходимост от привличане на бизнеса към трансфера на знания. Една от пречките за изграждане на тези взаимоотношения е човешкият фактор: някои учени и преподаватели не са "в крак" с бизнеса. Това може да стане причина "диалогът" между образованието и бизнеса да се води на различни езици.

Времевите рамки, в които работят учебните заведения, често не съвпадат с режима и интересите на компаниите. Обикновеният срок за провеждане на научни изследвания за написване на кандидатска дисертация е 3 години. Това е твърде дълъг срок за бизнеса. Времето за вземане на решения също може да създаде проблеми. Независимо от промените, висшите учебни заведения във Великобритания си остават все още тежка бюрократична организация. За да станат те бизнес партньори, заслужаващи доверие, трябва да заменят политиката на "из-

бягване на всякакъв риск” и да приемат тази на пресметнатия риск. Това ще бъде особено трудно за учебните заведения, финансирани от държавата.

Структурите на учебните заведения са усложнени и е много трудно да се проникне в тях отвън. Ръководителите на компаниите обикновено не знаят към кого да се обърнат за решаване на даден проблем. Трябва да се работи за създаване на ефективни начини на взаимодействие (реални и виртуални) с бизнеса и други заинтересовани страни. При създаването на съответните структури да се спазва балансът между централизирането на корпоративните дейности и звената, които осигуряват необходимите условия за работа, когато факултетите са първични доставчици на знания и технологии. Наличието на напълно централизирана система за оказване на бизнес услуги е неприемлива.

При установяването на по-тесни контакти с бизнеса, висшите учебни заведения трябва да определят точно стратегическите цели на икономическата си дейност. Понякога различията в целите на бизнеса и висшето образование могат да доведат до сериозни проблеми. Например желанието на учебното заведение да публикува материали от някое изследване може да застраши икономическите интереси на дадена компания.

Връзките с бизнеса се изграждат по-успешно, ако учебните заведения се възприемат като релевантни на корпоративния бизнес. Само това може да става въпрос за доверие в дейности като маркетинг, движение на услуги и връзки с обществеността.

Ролята на ръководния орган на висшето учебно заведение заема все по-важно място при взаимодействието с бизнеса, тъй като той осигурява: реализирането на мисията, включваща трансфера на знания; изразходването на бюджета и процеса на вземане на решения. През последните години във Великобритания се забелязва значителен напредък в тази област и сега никой не се учудва, че в управленския състав на висшите училища има длъжност маркетингов директор. Тази идея може да се доразвие, като в ръководството се включи представител на бизнеса и обратното – представители на учебните заведения да намерят място в ръководствата на компаниите.

Бизнесът е заинтересован от качеството на обучение на студентите, тъй като той наема сътрудниците си от завършващите студенти, от друга страна, висшите учебни заведения са заинтересовани от подкрепата, която може да им окаже бизнесът.

В някои висши учебни заведения пречките във взаимоотношенията с бизнеса са в спецификата на тяхната вътрешна култура, особено когато обучението и научноизследователската работа са приоритетни. Това се засилва от системата на външни поощрения (финансови и други) за персонала, предназначени само за обучение и научноизследователска работа. Във връзка с това една от най-сложните задачи за решаване от висшите учебни заведения е промяната на вътрешната култура, независимо от външния натиск, оказван отчасти от държавното финансиране, за което обучението и научната дейност все още са приоритетни. Много важно е ясно да се определи бизнес стратегията на висшите учебни заведения и точно да се посочат приоритети, които се нуждаят от финансова помощ.

Стратегията на висшите учебни заведения може да се изгражда в съответствие със специфичните изисквания на компаниите, предприятията или пазарните ниши, незаети от други учебни заведения. Заедно с определянето на целевите пазари е важно да се развива и съответен асортимент от услуги.

Друг въпрос, по който могат да възникнат противоречия, е интелектуалната собственост. Това е законна форма на защита на изобретение, търговска марка, проект или идея, като правило във вид на патент. Теоретически цялата учебна и научноизследователска дейност попада под понятието интелектуална собственост. Това може да се използва с комерсиални цели. Висшите учебни заведения основно са ориентирани към свободно разпространение на идеите си посредством обучение и публикации и често нямат достатъчно средства да ги доведат до потенциалния потребител. При съвместната дейност всички заинтересовани страни трябва да осигуряват съответна защита на резултатите от изследванията. Ако въпросът за защитата не е решен предварително, то взаимоотношенията с бизнеса могат да се развиват на по-ниско ниво, а интелектуалната собственост на учебните заведения да си остане нерентабилна. За да се избегнат противоречията в отношенията, в обзора си Ламберт препоръчва да се спазват следните принципи:

- Яснота. Причините за противоречия се свеждат до минимум, когато параметрите на сътрудничеството се очертават още в началото на сътрудничеството.
- Реалистични очаквания. Висшите учебни заведения предварително оценяват потенциалната печалба от изследванията и ако по-късно завишат цената на интелектуалната си собственост, това

води до разногласия. Ако пък бизнесът ограничава партньорите си (забранява публикуването или използването на научните открития в други области), тогава и двете страни няма да са удовлетворени от резултатите.

- Специални служби за подкрепа. Да се създаде отдел, който да се занимава с управлението и координирането на всички дейности, свързани с трансфера на знания и технологии.
- Адекватна форма на разработките: Учебните заведения трябва да прилагат най-адекватни форми за трансфер на технологиите. В съвременната практика се проявява тенденцията за отказване от пряко лицензиране на идеите в полза на създаване на самостоятелни компании към висшите учебни заведения. Тези компании могат да получат само начално финансиране от държавата. Въпреки че има примери на успешни самостоятелни компании, разходите и рисковете са много големи и често тези компании не предизвикват достатъчен пазарен интерес. Определянето на подхода за трансфера на технологиите е особено важен.
- Стратегически въпроси. Университетите трябва да определят кой ще притежава интелектуалната собственост и кой ще получава печалбата от нейното притежаване. За улеснение във Великобритания е създадено ръководство за прилагане на стратегически решения в учебните заведения.
- Практически въпроси. Създаване на удобни за ползване университетски сайтове, разработени в съответствие с потребностите на бизнеса; търсене на нови потребители на услугите; създаване на централизирана база данни, достъпна от всички точки на университета; създаване на система за регистриране на бизнес контактите, система за управление на клиентската база и др. Извършването на всички тези дейности е свързано с развитие на персонала на различни нива - от ръководството и преподавателския състав до административния персонал.

Всички тези принципи придобиват значение, ако работата на учебните заведения отговаря на реалните потребности на бизнеса. Университетът Астон например, който успешно си взаимодейства с бизнеса, предлага редица мерки за подобряване на корпоративната адекватност: поощряване на сътрудниците, извършващи

научните изследвания, даващи консултации на извънуниверситетски структури, осъществяващи връзките с бизнеса; учебните планове да отразяват взаимодействието с бизнеса. "Адекватността" да стане ключов момент при разработването на учебните планове и студентите да имат представа за обкръжаващата ги бизнес среда. Университетите трябва да поощряват сътрудниците си в новата им дейност, за да почувстват те, че приоритетите се променят. Курсовете за преквалификация и повишаване на квалификацията на сътрудниците на корпорациите също са част от сътрудничеството между учебните заведения и бизнеса.

С цел да се осигури по-голяма финансова подкрепа на висшето образование, през последните няколко години правителството извършва финансиране от фонда "Трети поток" (наречен така, за да се различава от фондовете, финансиращи образователната и научноизследователската дейност). Това финансиране спомага за развитие на инфраструктурата за установяване на успешни контакти с бизнеса..

Понастоящем най-значима е финансовата подкрепа на Иновационния фонд за висше образование (ИФВО). Сега той е постоянен "Трети поток" за финансиране на висшето образование, отпуснал за периода 2004 – 2006 г. 280 млн. евро. Финансирането покрива широк спектър от видове дейности. В това число влизат фондовете за поддържане на 20 центъра за "Обмен на знания", които имат за цел да развиват навици, извършват тренировки, консултации и работа с малки и средни предприятия. Тези програми са пример за успешни практики във взаимодействието между бизнеса и учебните заведения, по-малко насочени към научноизследователската дейност и срок за финансиране 5 години.

Финансирането става на основата на конкурс. Висшите учебни заведения кандидатстват и представят план за използване на финансовите средства. Така университетите получават възможност:

- Да откриват офиси за координиране на съвместната дейност с бизнеса;
- Да осигуряват централизиран маркетингов анализ, изследователска дейност, консултиране и образователни услуги на предприятията и обществото;
- Да създават самостоятелни компании;
- Да създават и стимулират предприемаческия дух у студентите;
- Да координират и осигуряват работни места на студентите си.

Финансирането от “третия поток” е значително по-малко от другите потоци, но то спомага за увеличаване на трансфера на знания към бизнеса и към обществото като цяло. Докато текат процесите на развитие на “корпоративния профил” във висшите учебни заведения и се гради корпоративният имидж, работата с малкия и средния бизнес често изисква да се инвестират значителни средства и именно тогава е необходимо финансиране от “третия поток”. Насърчава се сътрудничеството с водещи висши учебни заведения в света, независимо от икономическите резултати.

За да не диктуват учебните заведения сами схемата за изразходване на средствата от “третия поток”, правителството трябва точно да знае за какво се изразходват. Това налага създаването на методика за оценка на резултатите от финансирането. ИФВО вече прави опит за такива оценки в обзорите си и те ще станат ключов момент в бъдеще.

Много важна е ролята на висшето образование във Великобритания за развитие на отделните региони. Разгледано е взаимодействието между висшето образование и бизнеса в Северозападния регион, където са разположени най-големите икономически центрове – Манчестър и Ливърпул, в които се отдава голямо значение на висшето образование. Учебните заведения в региона са не само крупни работодатели, имащи голямо икономическо влияние и имоти, но те влияят и върху културния живот.

Приносът на висшето образование в регионалното икономическо развитие може да се разглежда в няколко аспекта:

- развитие на бизнеса;
- навици и заетост;
- физическо и културно обновяване.

Развитие на бизнеса

Все повече висши учебни заведения адаптират основната си дейност към бизнес процесите (на регионално, национално и международно ниво). Северозападният регион прилага стратегията на “учебна и научна клъстеризация” за постигане на критична маса и за стимулиране на развитието на промишлените групи за по-нататъшно сътрудничество. Когато трансферът на знания и научни изследвания излиза извън рамките на традиционните академични дисциплини, когато проблемите на бизнеса изискват цялостен, а не частичен подход, тогава мрежовото сътрудничество е най-доброто, а в дългосрочна перспектива – най-продуктивното решение.

Университети от региона предоставят услуги и подкрепят новите компании. Например в Манчестър и Ливърпул съществуват бизнес инкубатори в биотехнологичния сектор. Много висши учебни заведения имат и други възможности за поддържане на бизнеса (включително инфраструктура и достъп до целево финансиране) и което е не по-малко важно - осигуряват на студентите достъп до новосъздадени бизнес общества.

Въпреки че засега е малък дялът на малките и средните компании, които ползват предоставените им от учебните заведения възможности за получаване на знания, те използват различни схеми за стимулиране на този процес. Една от тези схеми, финансирани от държавата, е “партньорство за трансфер на знанията” и нейната цел е студенти да участват под ръководството на учебните заведения в реализирането на проекти в малки и средни компании и когато завършат да постъпят на работа в тези компании. Данни на Асоциацията на Северозападния регион показват, че всяка от тези схеми (над 200 успешни примера в региона) носи печалба и създава поне 4-5 допълнителни работни места за всеки проект. Такова взаимодействие между малкия и средния бизнес и университетите създава надеждна основа за формиране на ценностите на сътрудничеството, особено при наличие на информационна и маркетингова подкрепа на национално равнище, което не е по силите на нито един университет самостоятелно. Тази схема и подобни на нея се практикуват вече няколко години в сферата на научните технологии и съществува обективна необходимост да се прилагат и в области като управление, проектиране и маркетинг.

Независимо че университетите в региона се конкурират, съществуват много области, в които могат да си сътрудничат. Съвместна разработка между висшите учебни заведения в региона е “План за действие, основан на знания”, съдържащ 83 реални практически проекта за засилване на влиянието на знанията и иновациите в региона. Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие. Логиката на икономиката, основана на работа в мрежа, е такава, че конкуренцията и сътрудничеството са нейни основни елементи.

Навици и заетост

Висшето образование посредством подготовката на висококвалифицирани кадри и предоставянето на възможности за учене през целия живот способства за икономическия разцвет на региона. В последно време се отделя голямо значение на така наречените “преносими на-

вици” (които не са характерни за конкретна област, професия или длъжност, например навици за работа в екип, за планиране и управление на времето и др.) за решаване на ситуации, в които попадат по време на работа завършилите студенти. Това включва и навици за предприемачество (което може да помогне на завършващите да започнат самостоятелен бизнес), а също и навици, необходими за постъпване на работа. Въвеждането на модулна структура на обучение значително способства за увеличаване на възможностите за намиране на работа и реализация на завършващите висше образование във Великобритания.

Университетите отделят все по-голямо внимание на сътрудничеството с бизнеса за максимално задоволяване на потребностите на компаниите от умения и навици. Например някои от тях разработват нова квалификация – магистър по предприемачество, даваща възможност на мениджърите да преминават обучение по модулна система, избирайки модули в различни университети на региона и в различна форма – традиционна или дистанционна. По този начин университетите организират подкрепа за развитието на нови отрасли и преориентират профила на предприятията в региона чрез създаване на съответни курсове и програми.

Физическо и културно обновяване

Стратегията за развитие на Северозападния регион определя така наречените “Творчески отрасли на промишлеността”, имащи особено

значение за обновяване на градовете и развитие на “мека инфраструктура”(външния вид на градовете, комфорта и безопасността на прилежащите територии и др.), която прави градовете приятни и желани места за живот и работа.

Много от изброените схеми на взаимодействие могат да се прилагат от отделните учебни заведения и бизнес организации, работещи на основата на двустранното партньорство. Логиката на икономика, основаваща се на мрежово взаимодействие, е в това, че синергията и ефектът на мултиплициране се постигат в условията на едновременното действие на конкуренция и сътрудничество в рамките на стратегическото развитие.

Данните от различни изследвания позволяват да се направи изводът, че наличието във Великобритания на система за регионално развитие може да помогне да се установи сътрудничество между висшите учебни заведения в подкрепа на новосъздадени компании, а също и да се установи диалог и партньорство между университетите и бизнеса. Проучването на този опит може да е полезно и да се осъществи мониторинг върху тези процеси.

Източник: М. Гибсон , А. Ю. Афонин

Университетское управление за рубежом , № 4(32) 2004, 53-66

Е.Джерманова

ПОДПОМАГАНЕ НА ИНОВАЦИИТЕ И НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В МСП В ГЕРМАНИЯ

Малките и средните предприятия (МСП) са гръбнакът на германската икономика. На тях до голяма степен се дължат технологичните възможности и успехи на страната. В Германия има към 200 хил. МСП, а близо 35 хил. от тях се занимават постоянно с изследвания и технологични разработки и така допринасят за успеха на страната на международните технологични пазари. Налагането на тези пазари до голяма степен се предопределя от иновационната способност на фирмите, която се създава и повишава чрез внимателно обмислени политически мерки. Основните задачи на политиката на подпомагане на иновационната способност на фирмите, поспециално на МСП, са: отстраняването на пречките пред развитието на иновативните фирми; осигуряването на рамкови условия, стимулиращи растежа на фирмите; обучението и възпитаването на ново поколение предприемачи в сферата на високите технологии и подпомагането им при организиране на самостоятелен бизнес.

Германското федерално правителство прилага комплекс от мерки за повишаване на иновационната способност на страната като цяло и на МСП в частност. Някои от тези мерки могат да се групират в следните категории:

- модели на сътрудничество между организациите за обществени изследвания и МСП за подпомагане на МСП в иновационната надпревара;
- ангажирана образователна и квалификационна политика за преодоляване на недостига от инженерни и природонаучни кадри.
- преструктурирани и разширени рамкови програми за научни изследвания, стимулиращи създаването на изследователски и иновационни стратегии в МСП;

Науката в помощ на разширяването на иновационните възможности на МСП

С инициативата “Знанията осигуряват пазари” федералното правителство създава концепция

за трансфер на знания и технологии към индустрията, фокусиран върху МСП. Новите технологии стават все по-сложни; отделните фирми, особено МСП, не могат сами да се справят с овладяването и прилагането им. Кооперирането и работата в мрежа придобиват все по-голямо значение, партньорството с публичните изследователски организации и с университетите дава възможност на МСП да използват тяхната инфраструктура и научен потенциал. Германската икономика инвестира над 600 млн. евро годишно в договори за научно-изследователски разработки с научни организации. Тези инвестиции носят печалби, фирмите, които участват в кооперирането, са по-конкурентноспособни и разкриват работни места. От друга страна, инвестициите на частния сектор са важен финансов източник за вузовете и научните организации. Научният сектор все повече осъзнава стратегическото значение на резултатите от научните изследвания. Все по-често тези резултати се патентоват и се търси партньор от фирмения сектор за пазарната им реализация. Близо 60% от лицензионните договори на извън университетските изследователски организации са с МСП; също така почти 60% от практическите изследвания на институтите на Фраунхоферовото общество са по поръчки на МСП.

Основните мерки на федералното правителство за стимулиране на сътрудничеството на научния сектор и МСП са:

1. Облекчаване на патентоването

Взети са мерки вузовете да имат по-големи права и възможности за патентоване и пазарна реализация на откритията; в рамките на федералната инициатива "Офанзива за реализация" се предвижда изграждане на широка инфраструктура за патентоване и пазарна реализация; към вузовете се създават агенции за реализация на патентите, които консултират бизнеса, по-специално МСП. Очаква се Европейският съюз да разясни чрез директива патентната защита на техническите иновации, базирани на софтуерни разработки, което ще даде на МСП по-добри възможности за използване на патенти; ще се вземат мерки конкуренцията и иновационната динамика в софтуерния бранш да не бъдат застрашени от неправомерно използване на патентната система. Очаква се приемането на общия патент на ЕС да облекчи възможностите на иновативната промишленост за патентна защита. За ефективното използване на иновации, които са добили публична известност преди патентоването, федералното правителство предвижда да въведе "срок за защита на новостите" (на международно, а ако

се окаже невъзможно – на европейско равнище). В рамките на мрежата за стимулиране на иновациите INSTI се провежда акция "МСП – патенти", чрез която МСП и създателите на фирми получават субсидия за регистрирането на първия си патент или мостра.

2. Мобилизиране на професионалните висши училища в помощ на МСП

Обучението и изследванията в професионалните вузове са с практическа и регионална насоченост, което ги прави подходящи партньори за МСП. Проблем при тях е недостигът на персонал и оборудване. Мерките на Федералното правителство са насочени към отстраняване на този проблем. По програмата "Приложни изследвания в професионалните висши училища в сътрудничество с промишлеността", стартирала през 2003 г., са отпуснати 11 млн. евро. В бъдеще обект на субсидиите в рамките на програмата ще бъдат основно регионалните изследователски съюзи, свързани с промишлеността, от което най-голяма полза ще имат МСП в региона.

3. Увеличаване на иновационната компетентност на МСП и на занаятчийството

За да могат иновационните МСП и занаятчии да организират по-добре процесите на иновации и да прилагат успешно новите технологии, са създадени богати възможности за консултации и информация: в рамките на "Технологично ориентираната програма за посещения и информация" се организират посещения на предприятия с най-добри практики в дадена област (нови технологии, нови методи на мениджмънт); по инициативата "мениджмънт на иновациите" малките фирми в новите провинции получават допълнителна помощ при внедряването на нови технологични разработки, облекчава се трансферът на технологии чрез елементите "одит на иновациите", "иновационни концепции" и "внедряване на проекти"; при професионалните и технологичните занаятчийски центрове е изградена федерална мрежа за трансфер на технологии, в която занаятчиите и занаятчийските фирми получават информация, консултация и обучение по новите технологии и приложението им; създадена е консултантска и информационна система за занаятчийството с база данни за най-добрите практики; чрез мрежата INSTI, МСП могат да получат помощ за стандартизирани иновационни услуги по облекчен административен път.

4. Компетентно използване на информационните и комуникационните технологии (ИКТ)

Използването на новите ИКТ е въпрос на оцеляване за много фирми. В рамките на плана

“Информационното общество в Германия – 2006” стартират няколко инициативи: програма за мултимедийни иновации за подпомагане на стратегически технологични приложения; състезание, инициращо мултимедийни проекти за най-добри практики за мениджмънт на знанията при МСП; изгражда се мрежа за подпомагане на използването на ИКТ в мениджмънта на МСП; центровете по компетентност за е-бизнес ще предлагат повече консултации и информация за МСП и др.

5. Използване на постиженията на научно-техническата инфраструктура от МСП

Субсидират се програми на обществото Хелмхолц, насочени към внедряване на резултатите от разработките в промишлеността; важни иновационни цели на това общество са кооперирането с промишлеността и трансферът на резултатите от изследванията към обществото; програмата “Повишаване на възможностите на технико-икономическата инфраструктура” цели резултатите от разработките на различните федерални институти да се внедряват в МСП чрез съвместни проекти.

6. Разширяване на областта на приложение на стандартите

Стандартите допринасят съществено за бързото разпространение на техническите знания и засилване на конкурентноспособността и иновационната способност на фирмите, по-специално на МСП. За да имат такова влияние, те трябва да са придружени от различни документи като пояснения на производителя, сертификати, акредитации, съглашения и др. Федералното правителство подпомага по-широкото приложение на стандартите и следи за спазването на интересите на МСП от различните стандартизационни форуми на национално, европейско и международно равнище.

Своевременно предотвратяване на недостига от специалисти

Очаква се структурните промени в икономиката да доведат до значителен недостиг от специалисти в някои от секторите с най-висок потенциал на развитие. И сега в Германия на 1000 кандидати за работа се падат 7 млади инженери (в страните от ОИСР са 10). Този недостиг се отразява най-силно на МСП, много от тях са прекратили или отложили иновационните си проекти поради липса на квалифицирани работници. Мерките за решаването на проблема са насочени към:

1. Общ поглед върху предлагането и търсенето на работна сила

Важна основа за политическите решения и инициативи е актуалната информация за състоянието и перспективите на пазара на труда. В доклада “Бъдеще за образованието и труда” (който ще бъде актуализиран) е направен анализ на състоянието и потребностите от работна сила. Предмет на доклада е прогноза до 2020 г., разпределена по професионални направления и квалификационни нива. Ще се изготви и прогноза за краткосрочните потребности от абсоленти по специалности.

2. Подобряване на образованието в училищата

С инвестиционната програма “Бъдеще на образованието и грижите за учениците” федералното правителство поставя жалоните за необходимата реформа на образованието във федерацията и провинциите. Цели се създаване на целодневни училища, които позволяват по-добра индивидуална работа с учениците, прилагане на нови и усъвършенстване на съществуващите педагогически концепции. По програмата са отпуснати 4 млрд. евро. По съвместната програма федерация-провинции за подобряване на учебните занятия се стимулира усъвършенстването на уменията за говорене, писане, четене, както и познанията по математически и природни науки. Въвеждат се национални стандарти за образование, като този процес се подпомага от “Програма за изследвания и разработки за развитие на компетентност и диагностика” на Федералното министерство на образованието и изследванията.

3. Осигуряване на места за обучение за бъдещите специалисти

Важен момент от професионалното образование в Германия е системата за дуално обучение, при която учениците 2-3 дни седмично имат теоретична подготовка в училище, а в останалите дни се водят практически занимания във фирми. Федералното и провинциалните правителства подкрепят с различни мерки разкриването на места за обучение към фирмите и повишаването на атрактивността на професионалното обучение.

4. Привличане на специалисти от висшите училища

За да бъде конкурентноспособна, Германия трябва да разполага с много добра система на висше образование и с квалифицирана работна сила. Реформата на закона за подпомагане на обучението (Ausbildungsfoerderungsgesetz) и федералната кампания в защита на висшето образование са допринесли за нарастване на броя на студентите от 8,8% за випуск 1988 г. на 36,5% за випуск 2003 г. Независимо от това

федералното правителство подпомага провинциите в различни мерки за подобряване условията на обучение във вузовете, за изграждане на система за финансиране на студентите, за интернационализиране на вузовете, засилване на автономията и профилирането им, за създаване на по-добро име на германските университети и пр. Ще се въведе и двустепенната система на висше образование със степените “бакалавър” и “магистър”, която е с по-кратко обучение, по-близка е до практиката и е сравнима с чуждестранните системи на обучение.

5. Привличане на чуждестранни специалисти

Чужденците с добро образование и квалификация в по-редките професии имат все по-голямо значение за пазара на труда в Германия. Предприемат се различни мерки за привличането на висококвалифицирани специалисти: предстои реформа на правилата за пребиваване на чужденци, така че заселването и назначаването на квалифицираните специалисти да става по облекчени правила; правителствената инициатива “зелена карта” привлича много квалифицирани специалисти; програмата *brain-gain* има за цел привличането на чуждестранни студенти и учени; различни конкурси за млади учени (*Bio-Future* и др.) осигуряват възможност на младите немски и чуждестранни учени да работят в Германия в собствени групи по нови изследователски подходи в ключовите технологии и др.

Стимулиране на изследванията, съобразено с нуждите на МСП

МСП обикновено нямат необходимите ресурси за създаване на отдели за изследвания и разработки или за самостоятелна работа по рискови проекти. Те се кооперират с други фирми или възлагат научноизследователските разработки на институти. Програмите за подпомагане на изследванията, съобразени с нуждите на МСП, имат за цел да подпомагат финансирането на иновациите чрез субсидии, кредити или дялово участие. Най-важните програми са:

1. PRO INNO

Програмата подпомага свързването на МСП в мрежа помежду им и с научни организации. Близко 5 хиляди фирми са участвали в програмата, с нейна помощ в изследователски и развойни работи са инвестирани над 2 млрд. евро. Поради големия успех програмата продължава с известни модификации под името PRO INNO II.

2. Индуриални изследвания и разработки в сътрудничество с организацията *Arbeitsgemeinschaft industrieller Forschungsvereinigungen “Otto von Guericke” (AiF)*

Подпомагат се проекти за иновационни мрежи между индустрията и науката, в които участват изследователските организации на AiF. Предвиждат се подобрения в посока повишаване на прозрачността относно резултатите на отделните проекти; стимулиране на конкуренцията между отделните научни организации; по-активно привличане на МСП в проектите, съпътстващи комисиите за осигуряване ползата за МСП; въвеждане на оценка за приложимостта на резултатите от изследванията и др.

3. Промислени изследвания в новите провинции

Много програми са насочени към подпомагане на изследванията и иновациите в новите провинции. Програмите *InnoRegio*, *INNO-WATT* и *Innovative regionale Wachstumskerne* стимулират кооперирането в иновационни проекти с цел създаване на индустриални клъстери след прилагането на иновационните регионални концепции. За по-висока ефективност програмите в бъдеще ще се концентрират върху “носителите на растежа” – фирми и институти, които доказват, че намират ефективна пазарна реализация на резултатите от подпомаганите проекти или ги трансферират в други фирми. Ще се стимулира по-активно и създаването на мрежи.

4. Специализирани програми на федералното правителство за МСП

В бъдеще ще се разшири привличането на МСП в мрежите за водещи изследвания. Ще се повиши прозрачността по съществуващите форми и възможности за финансиране, ще се намали бюрокрацията при подаването на заявки за подпомагане на проекти, ще се увеличат възможностите за електронно подаване и обработване на заявките и др.

5. Прозрачност на възможностите за информация и консултации

В Германия подпомагането на изследванията и иновациите за МСП се извършва с предлагане на голямо разнообразие на програми за стимулиране, кредитиране и дялово участие, инициативи за коопериране и свързване в мрежа, изследователска и консултантска инфраструктура. За да се ориентират МСП в това разнообразие, към Министерството на образованието и изследванията (*BMBF*) и Министерството на икономиката и труда (*BMWA*) са създадени бюра за консултации на МСП по възможностите за подпомагане и евентуалните партньори. Създадена е и база данни в уеб-страница на *BMWA*, която съдържа всички програми на страната и ЕС. Открити са телефонни линии за консултации по възможностите

за подпомагане и по въпросите за финансиране на МСП и на създатели на фирми.

Източник: <http://www.bmbf.de/pub/innovation-masterplan.pdf>

Д. Бъчварова

СТРАТЕГИИ И ПРОГРАМИ ЗА КВАЛИФИКАЦИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

СЕДЕМ ТЕЗИ КЪМ ТЕМАТА "ОБУЧЕНИЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ"

Знанията трябва непрекъснато да се актуализират и задълбочават, тъй като постоянно се появяват нови знания, а наученото веднаж бързо остарява. Това ускоряване на цикъла на знанията ни принуждава да учим през целия живот. Ние трябва да имаме готовност непрекъснато да се образуваме и да се приспособяваме към новите професионални изисквания. В бъдеще няма да бъде възможно практикуването на усвоената професия до пенсиониране, без да се правят промени. За това е необходима мобилност, както и готовност за усвояване на нови знания и умения. Ученето не свършва с училището, обучението или следването, въпреки че то е най-важният метод за получаване на образование, а заедно с това и за постигане на личен успех в живота и професията.

Обучението през целия живот преминава границите на традиционните образователни структури и последователността на обучение, което обикновено приключва със завършването на училище или университет. Често обучението през целия живот се разбира само като приспособяване на квалификацията към новите изисквания, които възникват в професионалния живот вследствие на техническия прогрес. За целта от дълго време има предлагане на широка гама от възможности за професионално усъвършенстване и повишаване на квалификацията или други допълнителни специализации.

Обучението през целия живот означава повече – от една страна, възможност за връщане към училищното обучение, от друга страна, възможност да се легализират постигнатите в професията, но формално неустоверени компетентности, и за това да се предложат нови форми на преподаване и обучение. Освен това образованието предоставя възможности за повече лична отговорност в живота. Обучението през целия живот обхваща съвкупността от всички форми на учене – формални, неформални и неофициални. Концепцията за обучение през целия живот свързва силно сегментираните досега области на обучение и интегрира предучилищното и училищното образование, професионалното обучение, образо-

ванието във висшите училища, както и общото и професионално усъвършенстване в една кохерентна, т.е. изградена една над друга и преди всичко прозрачна обща система.

Обучението през целия живот дава възможност да се засили интеграцията в обществото и доколкото е възможно да се предотврати обособяването. В рамките на една обща стратегия трябва да се преследват целите:

- да се увеличи участието в обучението;
- да се дадат повече възможности на всички хора за обществено и професионално развитие в зависимост от способностите им;
- всеки да съдейства за изграждане на европейското пространство.

При това се преследват цели в образователната политика като увеличаване на прозрачността, подобряване на консултациите, осигуряване на качество във всички области на образованието, стимулиране на нова учебна и преподавателска култура, легализиране на постиженията при усъвършенстване и създаване на област за стимулиране на обучението за хора в особено социално положение. Това трябва да помогне да се преодолеят предизвикателствата на обществените и демографските промени. Същевременно с това се поставя основата за увеличаване на заетостта. По този начин обучението през целия живот се превръща във важен фактор за иновациите и конкурентноспособността.

1. Тенденцията към общество, основано на знанията прави необходимо обучението през целия живот

Обществото, основано на знания, все повече ще навлиза в живота и работата. Наученото веднаж, в бъдеще ще представлява само солидна база, но не е достатъчно за целия професионален живот. Обществото, основано на знания, носи със себе си истински поток от информация. По този начин, от една страна, ще се увеличат служебната и професионалната специализация, от друга страна, са необходими все по-обширни общи познания. Освен това

всеки трябва да се научи още отрано да оценява критично информацията. Все по-важна става способността да се разграничава значителното от незначителното, да се отделя полезното от ненужното и най-накрая да се разпознават вярното и фалшивото. Ученето отдавна не е задължение и привилегия на младите, а необходимост и шанс на едно застаряващо общество, което само като образоващо се общество може да преодолее непрекъснатите промени и може да благоприятства по-нататъшното развитие. Живот, работа и учене в бъдеще ще бъдат все по-ясно свързани, тъй като неформалното обучение в процеса на работа придобива по-голямо значение при обучението през целия живот.

2. Необходим е климат, който да стимулира ученето

Основно предизвикателство е развитието на обществен климат, в който понятието за учене се разглежда като позитивен елемент. Вкъщи, в детската градина, в предучилищната възраст или в основното училище се оформят мотивацията за учене и способности за приспособяване към реалния живот. Среда, която стимулира ученето във всички области на живота и работата, дава възможност за обучение през целия живот.

3. Обучението през целия живот означава собствена отговорност

Предизвикателствата на новия свят провокират всеки човек да се усъвършенства. Не само работодателят има интерес, а всеки трябва да мисли как да подобри собствените си възможности за трудова заетост. С оглед на многостранните промени в икономиката и обществото е създадено "предварително натрупване на знания", което би могло да се използва по-късно в живота.

Все повече се утвърждават методи и техники, които да помогнат за определяне и запълване на пропуските в знанията. За да е възможно усъвършенстването през целия живот, са необходими собствена инициатива, гъвкавост и любознателност. Обучението през целия живот означава да се създадат шансове и да се защитават. Образованието е най-доброто осигуряване срещу безработицата.

4. Училището трябва да преподава основни знания

Не само училището, но и животът е основен извор на знания. Знанията остаряват все по-бързо, няма никакъв смисъл в желанието да запазим всичко от първоначалното образование. Образованието не завършва с получаване на съответното свидетелство. Най-важното,

което трябва да се научи в училище, са основните знания, които да бъдат предпоставка за следващите етапи на обучение.

Ролята на учителя вече не е като "ръководител", който предава наготово своите знания, а "треньор", който присъства в учебния процес на учениците и ги подпомага със своите съвети. Тъй като през следващите години и десетилетия, професионалната квалификация ще придобива все по-голямо значение, то и за училището е важно в какво взаимодействие в бъдеще трябва да бъдат преподаването на професионални знания и основните квалификации.

5. Дуалната система на образование трябва да се приспособи към промените на професиите в света

Дуалната система на образование се е утвърдила от десетилетия преди всичко в резултат на силното ориентиране към практиката. Картичната често се променя - някои професии изчезват, други се появяват, напр. в областта на информационните технологии и медиите. Професионалните училища също се нуждаят от по-голяма свобода и гъвкавост. Дуалното образование може да се подобри повече посредством ориентиране към действителните потребности на предприятията и концентрация върху преподаването на стойностни знания.

6. Висшите училища се нуждаят от повече свобода, за да бъдат иновативни

В условията на силна международна конкуренция висшите училища трябва непрекъснато да се приспособяват към скоростта, с която се появяват новите знания. Способността за адаптивност определя качеството на преподаване и иновационна сила.

По-голямата свобода дава възможност за по-професионален мениджмънт, по-силно ориентиране към заплащане според резултатите от труда и нови методи на оценка при осигуряване на качеството. Важна предпоставка за собствен профил на висшите училища би бил свободният избор на професори и студенти.

7. Качеството на повишаване на квалификацията трябва да се подобри

Високата квалификация на работещите осигурява иновационната способност на фирмите. А това увеличава шансовете на работещите за сигурни работни места. За съжаление много от мероприятията за преквалификация и квалификация, финансирани от Федералната служба по труда на Германия, например са много далеч от практиката и не съдействат за предаване на полезните компетентности в предприятията. Тъй като професионалната квалификация е ориентирана към подобряване на конку-

рентноспособността на предприятията, повишаването на квалификацията е ориентирана към професионалните потребности.

Това се осъществява например със съответното предлагане, което е ориентирано, от една страна, към изискванията на предприятията и, от друга, на предпоставките на отделния служител. При това осигуряването на качеството играе важна роля - утвърждават се различни методи и системи, например съгласно стандарт DIN/ISO 9000 или система за управление на качеството - EPQM.

За предприятия, които използват услуги на фирми, предлагащи обучение, качеството на повишаване на квалификацията зависи от три фактора: в каква степен повишаването на квалификацията се базира на предварителните знания на заетите, съответно колко добре се ориентират те в своите задачи; колко добре се свързва повишаването на квалификацията с потребностите на предприятието; колко е успешно преместването на обучените служители на съответното работно място. Осигуряване на ка-

чеството означава именно възможно най-тясно коопериране между предлагане (фирми, предлагащи обучение) и търсене (предприятия.)

В това, че ученето си заслужава, са убедени 90 процента от европейците. Специално изследване на Eurobarometer представя мнението на граждани от ЕС за ученето през целия живот. При германците и исландците процентите са съответно 95 и 94. Същевременно около 45 процента от анкетираните са на мнение, че обучението през целия живот се отнася особено за тези, които не са завършили успешно училище.

Източник:

<http://www.bmbf.de/de/411.php>

http://www.chancenfueralle.de/Arbeit/Neue_Arbeitswelt/Lebenslanges_Lernen.html

http://www.stiftung-warentest.de/online/bildung_soziales/weiterbildung/meldung/1164370/1164370.html

И. Джапунова

ЦИФРИ И ФАКТИ

СРАВНИТЕЛНИ ДАННИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ВИСОКИТЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИНОВАЦИИТЕ В СВЕТА

В последния статистически годишник на Швейцария са представени сравнителни данни, които класират водещите страни в света по

отношение на високите технологии и иновациите

Технологичен баланс на водещите страни като съотношение между износа и вноса на технологии за 2001 г.

Страна	Износ на технологии (приходи в% от БВП)	Внос на технологии (Разходи в % от общия обем на националните разходи за изследвания и технологично развитие)
Белгия	2,39	87,4
Швейцария	1,32	30,4
Австрия	1,25	69,2
Великобритания	1,15	29,1
Германия	0,75	44,0
Норвегия	0,62	48,3
САЩ	0,39	5,8
Канада	0,28	12,1
Италия	0,25	30,5
Япония	0,21	2,9
Франция	0,20	9,3
Финландия	0,07	11,1

Източник:

М. Стоянова

<http://www.standortschweiz.ch/imperia/md/content/download2004/englisch/90.pdf>

НОВА ИНИЦИАТИВА НА ЕС ЩЕ ПОПУЛЯРИЗИРА ИНТЕРЕСА КЪМ ДЕЙНОСТТА НА НАУЧНИТЕ РАБОТНИЦИ

На 8 юни 2005 г. в Европа стартира инициативата “Научните изследователи в Европа 2005”. Целта на кампанията е да се засили вниманието на обществеността към вълнуващия и многостранен живот и кариера на научните работници – обикновени хора със страст към науката, без които прогресът на обществото не е възможен. Широкият спектър от прояви започва от юни и ще приключи през ноември 2005 г., като целта е да се осъзнае ключовата роля, която научните работници играят в обществото, както и да се привлекат млади хора към кариера в сферата на науката. Събитията ще

включват отворени дни, изложби, театрални представления, като акцентът ще бъде “Вечер на европейските научни дейци” на 23 септември, когато са предвидени прояви в редица градове и райони в Европа. На откриването ще присъства и европейският комисар по научните изследвания Янез Поточник.

Източник:

<http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/712&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

О. Рачева

ФЛОРЕНЦИЯ: ТРИ СТРАНИ СЕ ПРИСЪЕДИНЯВАТ КЪМ ЕВРОПЕЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТСКИ ИНСТИТУТ

Ян Фигел, европейският комисар по образованието и културата, посети Европейския университетски институт във Флоренция на 8 – 9 юни 2005 г.. По време на срещата на съвета на института, съставен от делегации от правителствата на страните членки на ЕС, членки и на Европейския университетски институт, единодушно бе одобрено приемането на три нови страни членки на ЕС – Кипър, Словения и Словакия.

В речта си комисарят Фигел подчерта дългосрочните цели в областта на висшето образование и научните изследвания, към които Европейската комисия се стреми. “Центровете на обучение, като Европейския университетски институт, са важни за бъдещето на висшето образование в Европа”, заяви комисарят, “защото те допринасят за дълбочината и перспективата на

въпросите, определящи насоката на европейския дебат”.

Подходът, очертан от комисаря, бе подкрепен единодушно по време на срещата. В частност комисарят наблегна на ролята, която една институция с репутацията и престижа на Европейския университетски център може да играе за стимулирането и популяризирането на дебата около Европейската конституция. Изходът от някои референдуми не бива да спира процеса на интеграция, а по-скоро да предоставя възможност за развиване на по-голямо разбирателство не само по културните въпроси, но и за разширяване на политическите виждания.

Източник:

<http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/712&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

О. Рачева

КРАЧКА НАПРЕД ЗА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

Глас по интернет, уебтелевизия, онлайн музика, филми и технологии – всичко това е вече реалност. Нещо повече - икономическият сектор на ЕС печели много от тези нови информационни и комуникационни технологии.

А знаете ли, че напоследък с тези технологии е свързан почти 50 % от икономическия растеж на Европа ?

“Няма опростен начин за насърчаване на растежа и работните места в Европа. Но имаме основание да вярваме, че инвестирането в информационните и комуникационните технологии е едно добро начало” - споделя г-жа Вивиан Рединг, комисар по информационната сфера в интервю за официалното списание на Европейския парламент.

За да насърчи информационните и комуникационните технологии на Европа, както и медийния сектор, Европейската комисия стартира i2010 – инициатива, която обединява регулаторни инструменти, научни изследвания и индустриално партньорство. Особено внимание ще бъде обърнато на високоскоростните

връзки, с които ще се предлага разнообразие от информация и услуги за цяла Европа.

Представена на 1 юни 2005 г., инициативата се базира на три “стълба”:

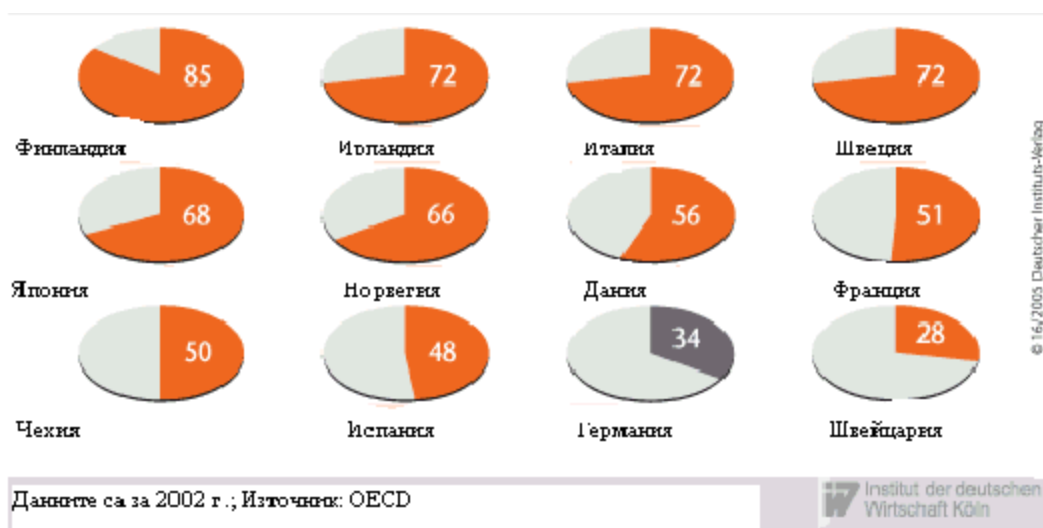
- създаване на информационно пространство i2010;
- увеличаване на иновациите в сферата на информационните и комуникационните технологии;
- по-качествени услуги за гражданите.

i2010 е първата инициатива на Европейската комисия, която ще бъде приета в рамките на новата стратегия за икономически растеж и работни места на ЕС. Страните членки трябва да определят националните си приоритети за информационно общество в национални програми до средата на октомври 2005 г., за да могат да дадат своя принос към целите на i2010.

Източник: Europa Newsletter

О. Рачева

АБИТУРИЕНТИ С ДИПЛОМИ, ПОЗВОЛЯВАЩИ КАНДИДАТСТВАНЕ ВЪВ ВИШШИ УЧИЛИЩА, В ПРОЦЕНТ ОТ ВЪЗРАСТОВАТА ГРУПА НА 18-20-ГОДИШНИТЕ

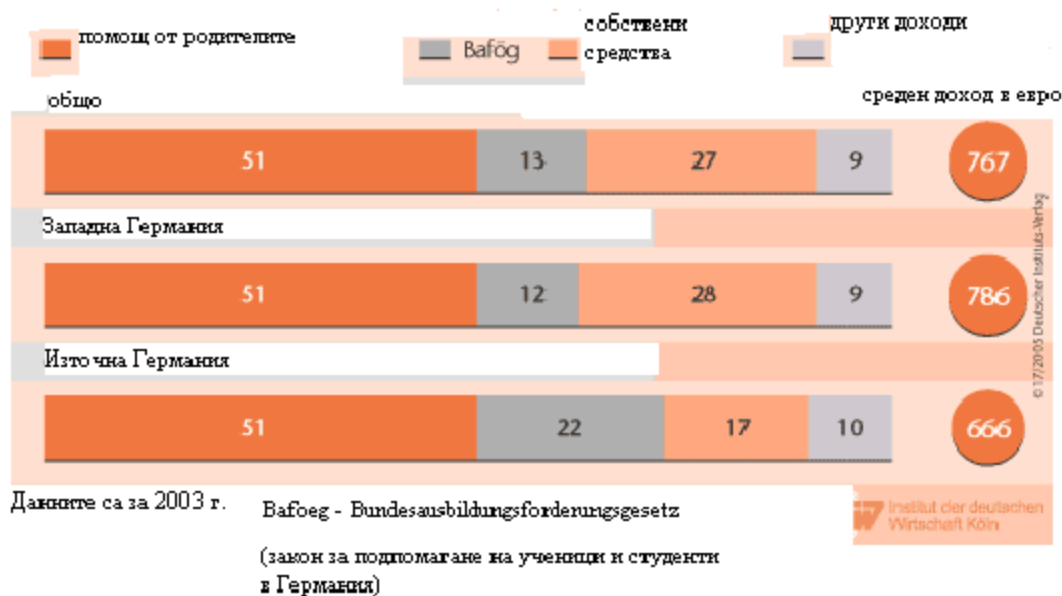

Източник: http://www.iwkoeln.de/Publikationen/frs_publicationen.htm

Д. Бъчварова

КОЙ ИЗДЪРЖА СТУДЕНТИТЕ В ГЕРМАНИЯ?

Разпределение на доходите на студентите в Германия по източници [в %]

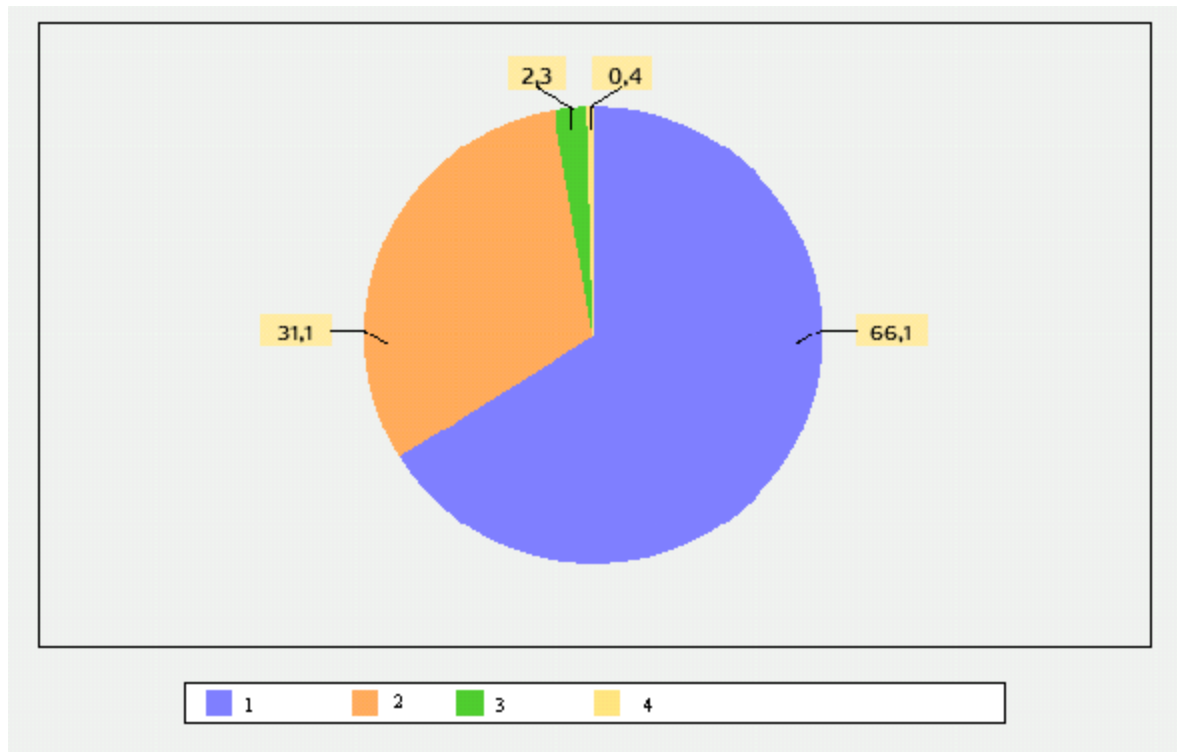

Източник: http://www.iwkoeln.de/Publikationen/frs_publicationen.htm

Д. Бъчварова

БРУТНИ ВЪТРЕШНИ РАЗХОДИ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ НА ГЕРМАНИЯ ПРЕЗ 2003 ГОДИНА СПОРЕД ИЗТОЧНИКА НА ФИНАНСИРАНЕ

дял в проценти

1 – стопански сектор; 2 – държавно управление; 3 – източници от чужбина; 4 - частни институции с нестопанска цел

Източник:

И. Джапунова

http://www.bildungsministerium.de/pub/forschung_und_innovation_05-07.pdf

НОВА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА ЗА НАУЧНО ОБУЧЕНИЕ

На 9 юни 2005 г. стартира интернет портал “Xplora”. Това е нов европейски портал за природонаучно обучение, който е насочен към учители, ученици, научни кадри, заети в области като комуникации, други заинтересовани от природонаучното обучение лица. Порталът е финансиран със средства, отпуснати по тематичното направление “Общество и наука” по Шеста рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие.

Целта на “Xplora” е да събуди интереса към природонаучното обучение и да го направи привлекателно за младите хора. Той обхваща:

- Megalab – преглед на конкретни иновационни научни методи и проекти;
- Стандартизирана база данни с всеобхватни възможности за търсене за дигитални материали за научното обучение;

- Виртуални мероприятия – он лайн дискусии за ученици с научни дейци;
- Помощни средства за научно обучение;
- Инструменти за изграждане на он лайн общества;
- Новини и информации от света на научното обучение, съвети и идеи за обучение, симулиране и научни дейности.

Проектът, в чиито рамки е развит порталът “Xplora” – т.нар. проект “Pencil”, е уникален допълнение, че в него специалисти по формални и неформални методи на обучение са разработили иновационни концепции и материали, които събуждат интереса на учениците и повишават знанието и мотивацията им. В този проект са участвали повече от 13 научни организации. Той е част от “Nucleus” – обширно

обединяване на проекти в областта на научното обучение, в което вземат участие най-големите изследователски лаборатории на Европа (напр. CERN, Европейската космическа агенция и др.). Успоредно с това са създадени партньорства с други научни организации. Порталът се поддържа от екип от учители от цяла Европа, специализирали в областта на природните науки, чиято задача е да осигуряват качеството на съдържанието и релевантността на информацията, както и да предлагат действия, материали и съдържания.

Интернет порталът "Xplora" стартира по случай провеждането на конференцията във Vartaa, Финландия, от 10 до 12 юни 2005 г. и е под патронажа на проф. Б. Манделброт, известен математик и водещ експерт по изкуствен интелект.

Той е създаден по настояване и със съдействието на Европейската училищна мрежа (European Schoolnet), в която участват 28 образователни министерства.

Още информация по темата:

за интернет портала: www.xplora.org

за проекта "pencil": www.xplora.org/prncil

за "nucleus": www.xplora.org/nucleus

за мрежата на научните организации: www.ecsite.net

за европейската училищна мрежа: www.eun.org

Източник:

<http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction>

Ю. Дичева

РЕДОВНИ ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ ОТ 10-ТЕ НАЙ-ПРЕДСТАВЕНИ В АВСТРИЯ СТРАНИ В СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ВИСШИ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ ПРЕЗ ЗИМНИЯ СЕМЕСТЪР 2003 ГОДИНА

СТРАНА	АБСОЛЮТЕН БРОЙ СТУДЕНТИ	% ОТ ВСИЧКИ ЧУЖД. СТУДЕНТИ
ГЕРМАНИЯ	411	47,2
ИТАЛИЯ	99	11,4
УНГАРИЯ	36	4,1
ХЪРВАТСКА	31	3,6
КИТАЙ	30	3,4
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	29	3,3
ПОЛША	19	2,2
ШВЕЙЦАРИЯ	18	2,1
РУМЪНИЯ	17	2,0
ТУРЦИЯ	17	2,0
ОБЩО	707	81,3
ОБЩО ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ	870	100

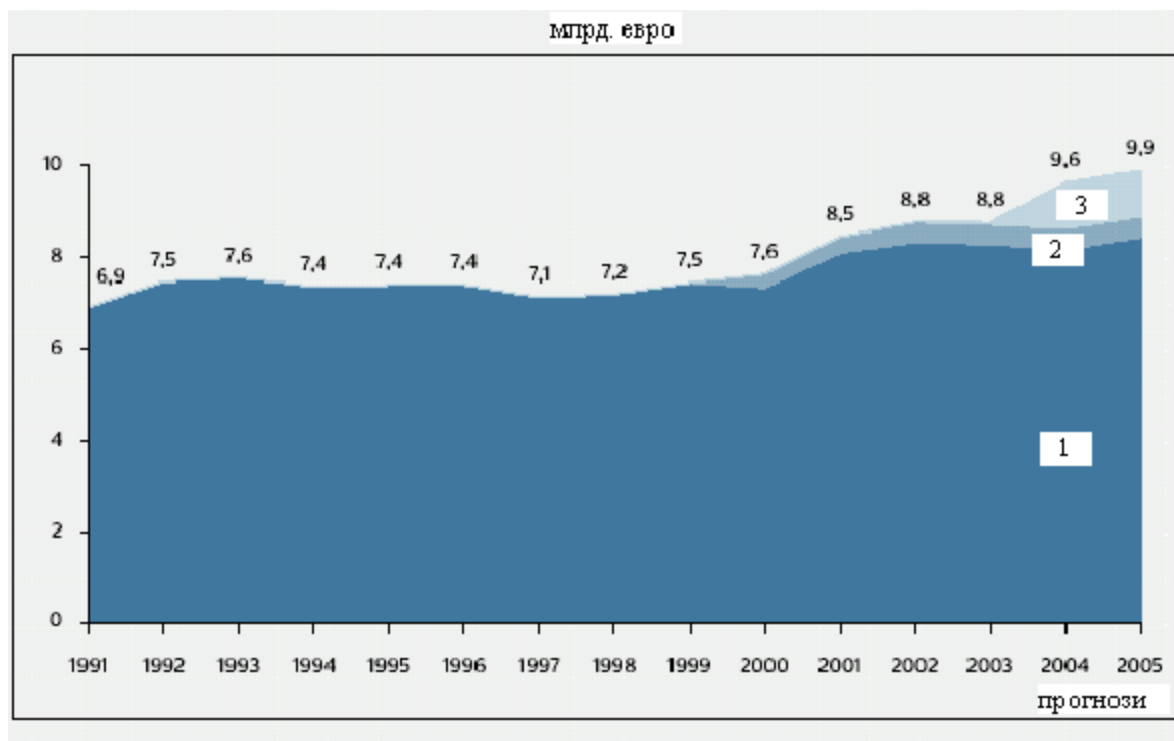
Източник: http://www.bmbwk.gv.at/medienpool/12186/stat_tb_2004.pdf

Ю. Дичева

РАЗХОДИ НА ФЕДЕРАЛНОТО МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ГЕРМАНИЯ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 1991-2005 ГОДИНА

Федералното министерство за образование и научни изследвания е увеличило разходите си за образование, наука и научни изследвания от

общо 7,2 млрд. евро през 1998 г. на около 9,9 млрд. евро през 2005 г., т.е. нарастване с 37,5%.

- 1 – Бюджетни разходи за образование, наука, изследвания и технологично развитие
- 2 - Кредити съгласно Закона за подпомагане на образованието в Германия на Kreditanstalt fuer Wiederaufbaun
- 3 - Инвестиционна програма "Бъдеще, образование и подкрепа" за изграждане на целодневни училища

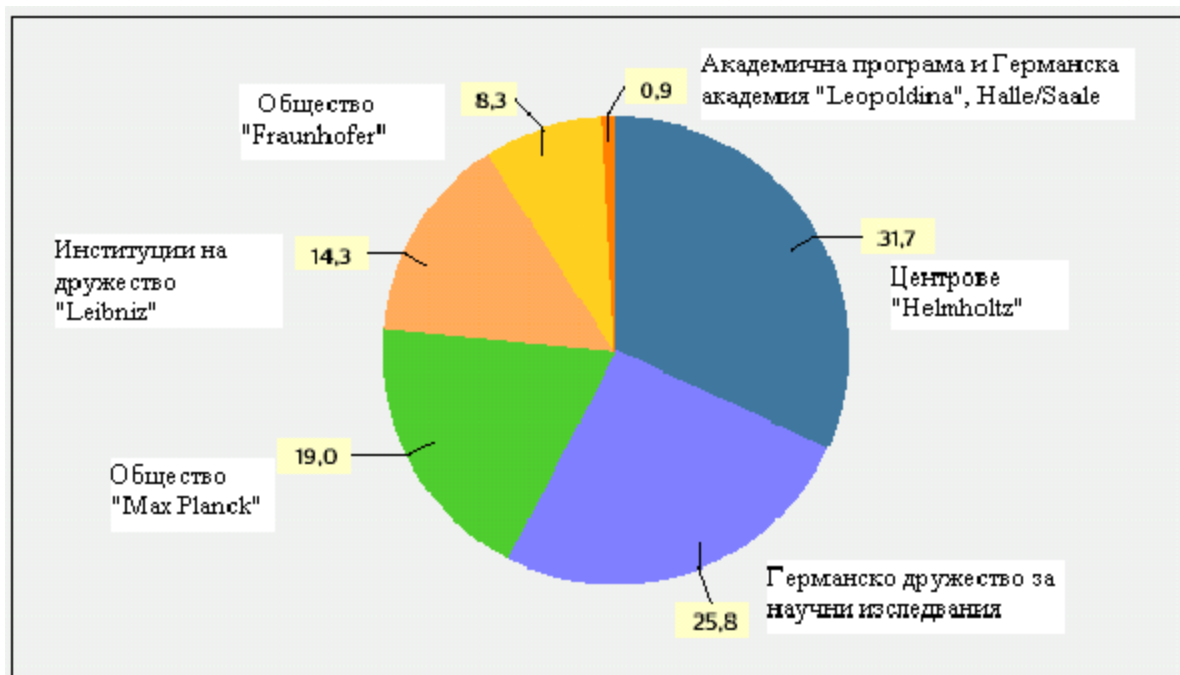
Източник:

И. Джапунова

http://www.bildungsministerium.de/pub/forschung_und_innovation_05-07.pdf

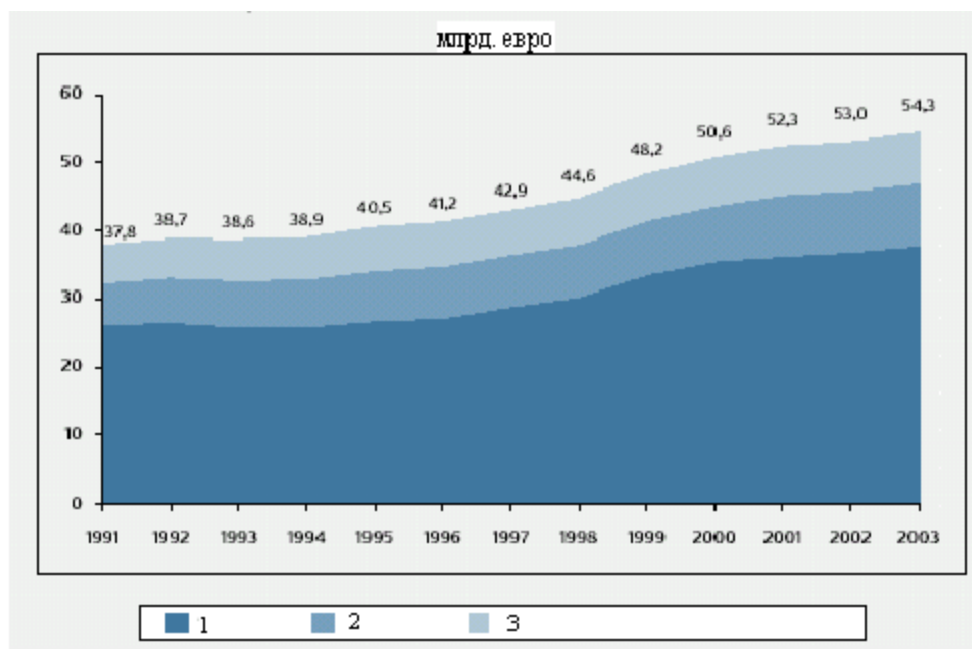
СЪВМЕСТНО СТИМУЛИРАНЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ ОТ ФЕДЕРАЦИЯТА И ПРОВИНЦИИТЕ В ГЕРМАНИЯ ПРЕЗ 2004 ГОДИНА (планирани стойности)

дял в проценти

Източник: http://www.bildungsministerium.de/pub/forschung_und_innovation_05-07.pdf И.Джапунова

БРУТНИ ВЪТРЕШНИ РАЗХОДИ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ НА ГЕРМАНИЯ ПО СЕКТОРИ ЗА ПЕРИОДА 1991-2003 ГОДИНА

1- стопански сектор, 2 -- вузове, 3 държавно управление и частни институции с нестопанска цел

Източник: http://www.bildungsministerium.de/pub/forschung_und_innovation_05-07.pdf

И. Джапунова

ПРОЯВИ, ПРЕДСТОЯЩИ СЪБИТИЯ

В периода от 26 до 27 май 2005 г. в град Рига (Латвия) се състоя 56-то заседание на Комитета на пълномощните представители (КПП) на Международния център за научна и техническа информация (МЦНТИ) със седалище Москва. НАЦИД е официален представител на България в тази организация. Дневният ред предвиждаше обобщаване на резултатите от дейността на МЦНТИ през 2004 г. и формулиране на бъдещите дейности и инициативи, финансови и организационни въпроси. Бяха приети решения за:

- развитието на интегрираните информационни ресурси на страните членки на МЦНТИ и тяхното представяне на световния информационен пазар;
- създаването на партньорска мрежа на базата на съществуващия “Бизнес офис за иновационни и технологични структури”;
- провеждането на консултации за целесъобразността от изграждане на “Информационно-иновационна асоциация на организации от страните членки на МЦНТИ”;
- провеждането на консултации за създаване на метабази данни “Екологично експертно общество на страните членки на МЦНТИ”
- развитието и укрепването на МЦНТИ по пътя на разширяване на сферата на сътрудничество, включването на нови държави и привличането на нови партньори;
- провеждането на консултации с ЮНЕСКО за разработване на препоръки по развитието на информационните инфраструктури на страните-членки на МЦНТИ.

Одобрен бе отчетът на ревизионната комисия за финансовата дейност на МЦНТИ за 2004 г.

Одобрени бяха планът за работа и бюджетът на МЦНТИ за 2005 г.

Одобрени бяха грандовете за 2005-2006 г. за финансиране на следните проекти:

- Национални информационни ресурси;
- Международна мрежа за обмен на данни по проблема “Качества на околната среда – атмосфера, вода, почва”;
- Мрежа “Бизнес офис на иновационно-технологични структури”;

- 14-и международен семинар “Научно-техническата информация в страните от Централна и Източна Европа.

Заседанието на КПП беше предхождано от международна конференция на тема “Информация, информационни технологии и международно научно-техническо сътрудничество”, която се проведе на 24 и 25 май 2005 г..

Конференцията бе организирана с подкрепата на Американската асоциация за съдействие на развитието на науката, редакцията на списание “Science”, Германската национална библиотека по наука и техника, Монреалския център по информационни технологии и Рижкия технически университет.

Тематиката на конференцията включваше следните направления:

- Националният опит в информационното обслужване на приоритетите на икономическото, научното и технологичното развитие и използването за тази цел информационни технологии. Информационната индустрия в условията на формиране на общество, базирано на знания;
- Състояние на международния обмен на научно-технологична информация;
- Съвременни информационни технологии в организацията на съхраняване и използване на информационните фондове на библиотеките и информационните центрове;
- Задачи на информационното обезпечаване на международни проекти в областта на научнотехнологичното сътрудничество в рамките на ЕС и други международни организации.

На конференцията бяха обсъдени:

- пътищата за повишаване ефективността на информационното обезпечаване на икономическата, научнотехнологичната и иновационната дейност при използването на съвременните постижения на информационните технологии;
- направленията в развитието на националните информационни мрежи и тяхната интеграция в световното информационно пространство.

Формирани бяха предложения за реализация на международни проекти в областта на информационното обезпечаване.

Изнесени бяха 24 доклада от представители на 16 страни. Българската страна беше представена с доклад от Ваня Грашкина и Олга

От 7 до 10 септември 2005 г. в курорта Слънчев бряг ще се проведе Седмият международен симпозиум "ТЕХНОМАТ & ИНФОТЕЛ 2005 - материали, методи и технологии", организиран от Българската академия на науките, Съюза на учените в България, Университета "Проф. д-р Асен Златаров", Наука Инвест ЕООД - клон Бургас. Информация на адрес:

http://www.sciencebg.net/sciencebg/Congress/Tehnomat/techno_bg.htm

телефон: +359 /56/ 846075, GSM: +359 8 999 444 10

е-mail: infobg@hotmail.com

От 7 до 10 септември 2005 г. в курорта Слънчев бряг ще се проведе научно-практическа конференция "МедБиоФарм 2005 - Съвременни материали, методи и технологии в медицината, биологията и фармацията".

Информация на адрес:

http://www.sciencebg.net/sciencebg/Congress/Medbiopharma/mbf_bg.htm

Рачева на тема "НАЦИД – между традицията и промените"

телефон: +359 /056/ 846075, GSM: +359 8 999 444 10

е-mail: infobg@hotmail.com

От 12 до 17 септември 2005 г. в курорта Слънчев бряг ще се проведе Четвъртият международен симпозиум "ИКОНОМИКА И БИЗНЕС 2005 - Икономическо развитие и растеж".

Информация на адрес:

http://www.sciencebg.net/sciencebg/Congress/Iko/economy_bg.htm

телефон: +359 /056/ 846075, GSM: +359 8 999 444 10

е-mail: infobg@hotmail.com

От 13 до 17 септември 2005 г. в Созопол ще се проведе Национален научен симпозиум с международно участие "МЕТРОЛОГИЯ И МЕТРОЛОГИЧНО ОСИГУРЯВАНЕ 2005".

Информация на адрес: http://www.tu-sofia.bg/meetings/metrology/BG/main_page.htm

телефон: 02/965-2366

е-mail: metrology@tu-sofia.bg